

KISGRAFIKA

2025/3-4

KIADJA A „KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE GRAFIKAGYŰJTŐ ÉS MŰVELŐDÉSI EGYESÜLET”

ÁGOTHA MARGIT
Kettős kép
X2/2, 120 × 89 mm

PEREI ZOLTÁN
Cím nélkül
X1, 130 × 73 mm

GROSS ARNOLD
B. U. É. K.
X3, 68 × 63 mm, 1959

NAGY LÁSZLÓ LÁZÁR
Kellemes ünnepeket
X2, 101 × 66 mm, 1987

KÖNIG RÓBERT
Ex libris
X3, 138 × 135 mm, 1993

STETTNER BÉLA
Ex libris
X3, 80 × 53 mm, 1982

TARTALOM

- Búcsúzunk Dr. Arató Antaltól • DR. JUHÁSZ ISTVÁN: A számológépek varázslatos világa •
PADNÉ SZABÓ MÁRIA: A képsíkon innen, az üveghegyen túl • Közgyűlési meghívó •
VASNÉ DR. TÓTH KORNÉLIA: Dúkkészítés és -megrendelés a 20. században • DEG-Jahrbuch 2025 •
DR. IFJ. SARKADY SÁNDOR: Kaschnitz József 1899–1982 •
PADNÉ SZABÓ MÁRIA: Országos Képző- és Iparművészeti Kiállítás Ajkán •
UJSÁSZI RÓBERT: Nagy Árpád csongrádi évei • KORMÁNYOS ANDRÁS: Mayer Gyula szegedi grafikus •
KOPASZ MÁRTA emléklapok • Vasné Dr. Tóth Kornélia előadása Sárospatakon •
PADNÉ SZABÓ MÁRIA: Tilhof Endre születésnapjának köszöntése • DR. KÖRÖSI ILONA: Szunyoghy •
RÁCZ MÁRIA: Visszatekintés 2024. évre KBK–SZEGED •
STOKINGER JÓZSEF: Az ex libris nem csak szórakoztat, de bővíti is tudásunkat • Rövid hírek •
DR. KÖRÖSI ILONA: MÖGKÖLLNÉZNI Képtár beharangozó • STOKINGER JÓZSEF: Mikulás • Karácsony •

ALAPÍTVÁ: 1959. MEGJELENIK ÉVENTE NÉGY ALKALOMMAL

Postacím: 2042 Törökbálint, Bartók Béla utca 2. • Internetcím: www.kisgrafika.hu

Ex librisek forráshelye: Stokinger gyűjtemény és www.exlibrismuzeum.hu

Felelős kiadó: Antalné Tari Zsuzsanna ügyvezető • e-mail: titkar@kisgrafika.hu

Szerkesztők: dr. Tebeli Izabella • Stokinger József

ISSN 0209-6161 (nyomtatott) • ISSN 2786-1104 (online)

JÓKAI MÓR SOKOLDALÚ, SZENVEDÉLYES EMBER VOLT, AKIT LEGINKÁBB ÍRÓKÉNT ISMERÜNK PEDIG A 200 ÉVE SZÜLETETT LEGMAGYARABB ÍRÓ PÉLDÁUL KIVÁLÓ FESTŐ IS VOLT.

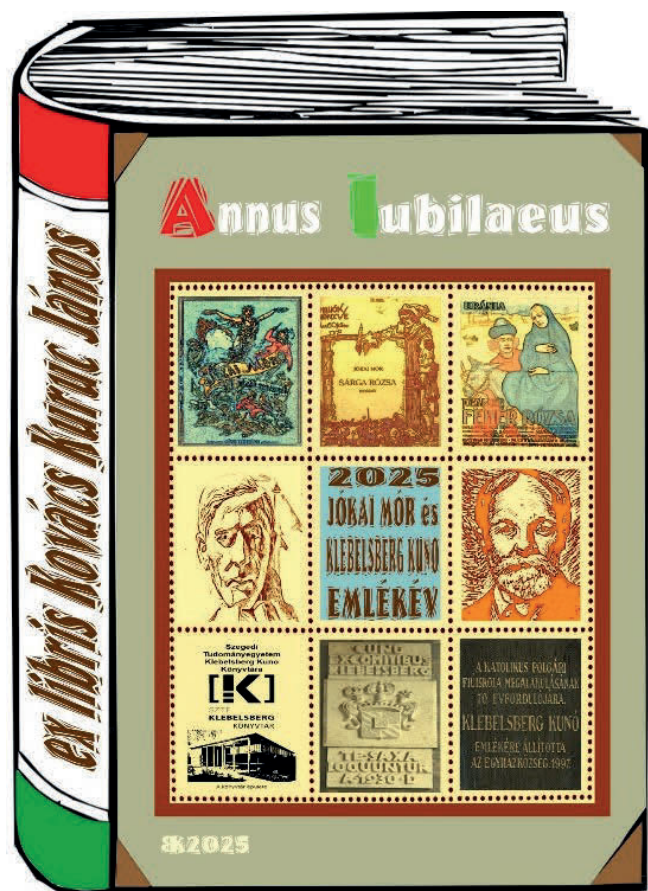
Fery Antal, *op. 53, P1/2, 66x70 mm, é.n.*

Jókai volt, van és lesz, mert vitathatatlanul legelől jár a legnagyobbak között. Regényei és írásai egyszerre szórakoztatnak és építik a nemzeti öntudatot. Monumentális életművének társadalomformáló ereje nemzetünk sorsát formálja. Jókai immár évszázadok óta az a tükör, amelyben mi, magyarok meglátjuk saját álmainkat. Megmutatta a legszeretetőbb, legjobb Magyarországot, azt a hazát, amelyre mindannyian vágyunk.

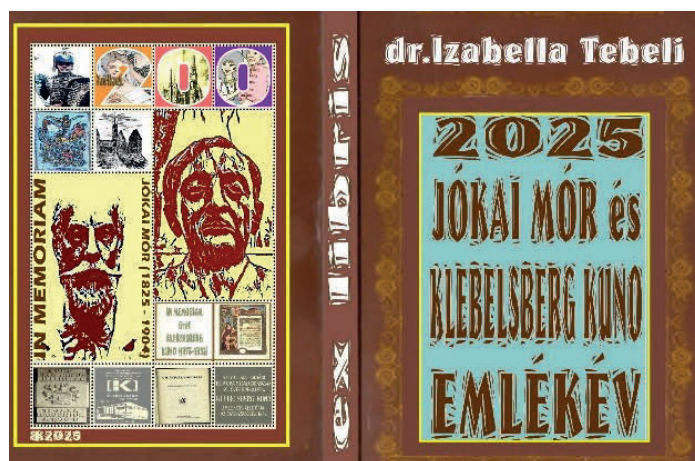
Haranghy Jenő, *P1, 49x48 mm, é.n.*

BALAJTI KÁROLY JÓKAI ÉS KLEBELSBERG EMLÉKÉV ALKALMÁBÓL KÉSZÜLT ALKOTÁSAI

Balajti Károly / Zalău / Zilah / Zillenmarkt / Romania
Ex libris Prof. Kovács Kuruc János
Op.nr.1636/digital printing / 120x160mm / 1748x2481 / 317KB / 300dpi / 2025
2025 JÓKAI MÓR és KLEBELSBERG KUNO-EMLÉKÉV

op. nr.1636. jpg

p. nr.1630. jpg

op. nr.1633. jpg

Vasné dr. Tóth Kornélia

Búcsúzunk dr. Arató Antaltól

„A mélybe csak tested merült el,
csak ő tűnt el a föld alatt,
de lényed lényege ezer felé szóródva is
köztünk maradt.”

(Keszei István)

In memoriam dr. Arató Antal

(1942-2025)

Jelentős személyiségek életének, életművének a felidézése a halál utáni pillanatokban nagy felelősséggel jár. Felidézni Arató Antal személyét lehetne nosztalgikusan, elégikusan, fájdalmasan, tragikusan, de egyik sem illene Arató Antal habitusához, derűs jelleméhez, könnyed humorához, sziporkázó anekdotáihoz, ezért inkább a valós tényekre és saját élményeimre támaszkodom, hogy érvényesen idézzem fel munkásságát, alakját, jellemét. A hitelen emlékezéshez tehát az életmű dokumentumainak objektív információgazdagságát és a szubjektív emlékeim egyéni tapasztalatának kettős szolamával kísérletezem.

Arató Antal Székesfehérvár kulturális életének meghatározó alakja, könyvtáros, könyvtárigazgató, kutató és szakíró volt, aki jelentős szerepet játszott a magyar könyvtárügy fejlesztésében. Munkássága során több könyvtárban dolgozott, igazgatóként vezette a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Könyvtárat, aktívan részt vett a könyvtári szakmai közéletben és a Vörösmarty Társaság kulturális tevékenységében: a Társaságnak alelnöke, majd tiszteletbeli elnöke volt. Életéről és pályafutásáról 2022-ben *Úri passzió* címmel interjúregény jelent meg. Életét a könyvtári állománygyarapítás, olvasottsági vizsgálatok és helytörténeti kutatások határozták meg. Számos szakmai publikációja jelent meg.

Már az 1968-as Gorkij-centenáriumra elkészítette saját kutatási eredményeit felmutató tanulmányát Gorkij műveinek olvasottságáról; több tanulmányban foglalkozott az olvasás népszerűsítésével és vizsgálta az olvasók elmaradásának okait; az ezredfordulóra összegezte *Egy polihisztor írástudó hagyatékáról* címmel Supka Géza régész, művészettörténész, író, újságíró lapkivágatgyűjteményét;

bibliográfiát készített *A közművelődési könyvtárak szépirodalmi könyvanyagának kialakítása Szabó Ervin korában* címmel. Elkészítette Szolnok megyei hírlapok és folyóiratok bibliográfiáját. Mindemellett irodalmi bibliográfiát állított össze Keresztury Dezső irodalomtörténész, kritikus, műfordító, egykori vallás- és közoktatási miniszter munkásságából; valamint a Vörösmarty Kör történetét is kutató Csongor Rózsa életművéről.

2013-ban a *Somogy* című lapban a következőképp fogalmazott: „Mivel a szép ex librisek műalkotásként is felkeltették a grafikai művészetek kedvelőit, később már nem csak azzal a céllal készültek, hogy a könyv tulajdonosát jelöljék, hanem hogy csere útján (egyéb kis méretű szabad grafikákkal, alkalmi lapokkal együtt) a műbarátok gyűjteményét gazdagítsák, kiállításokon mutassák be. Jellemzőjük, hogy valamilyen sokszorosító (fa- vagy linómetszet, rézkarc, rézmetszet stb.) eljárással készülnek, azaz a dúcokról készült, a művész által aláírt nyomatok eredeti műalkotások: művészi kvalitásuk mellett ez adja viszonylagos értéküket”.

Vincze László, op. 268, X3, 115x60 mm, 1990

Arató Antal maga is rajongója, sőt szenvedélyes gyűjtője volt az ex libriseknek, a kisgrafikáknak. Bedolgozta magát a kisgrafika gyűjtők körébe, egyedülálló ex libris-gyűjteményt hozott létre. Számos írása szól az ex librisekről, kisgrafikákról, többek között: Gárdonyi portrék az ex libriseken, Illyés Gyula – kisgrafikákon, Kányádi Sándor ex librise és egy verses dedikáció.

Arató Antal előbb a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár pesterzsébeti fiókkönyvtárában, majd a Jászberényi

könyvtár igazgatójaként, később az OSZK Könyvtárudományi és Módszertani Központjában dolgozott. Innen vezetett az útja Székesfehérvárra, ahol 1994-től a Vörösmarty Mihály Könyvtár igazgatója lett. Az 1990-es évektől Székesfehérváron lelt otthonra, a városban rögtön bekapcsolódott a Vörösmarty Társaság életébe, ahol alelnökként segítette a szervezet tevékenységét. Aktívan részt vett irodalmi és kulturális rendezvények szervezésében: számos képzőművészeti kiállítást nyitott meg. Munkássága hozzájárult a Határon Túli Magyar Irodalom Napjai program létrejöttéhez. Emellett tíz éven át vezette az *Argus* folyóirat Ex libris-rovatát, később több írása is megjelent a *Vár* folyóiratban. Szellemisége és elkötelezettsége sokban hozzájárult a Vörösmarty Társaság irodalmi és művészeti közösségének fejlődéséhez.

Arató Antal személyisége és jelleme mélyen összefonódott hivatásával és életútjával. Barátai közül Román Károly mutatott be minket egymásnak még 2012-ben. Megragadott szellemes, közvetlen, barátságos jelleme, műveltsége, humora. Könyvtárosi munkájában különösen fontosnak tartotta, hogy a könyvtár ne csupán egy hely legyen, hanem egy pezsgő kulturális központ, ahol az emberek találkozhatnak.

Későbbi véletlenszerű találkozásaink helyszínei: Székesfehérvár belvárosa, a könyvtár olvasóterme vagy a Vörösmarty Társaság Kossuth utcai székhelye voltak. A 2016-os Babits-émlékülésen ő is vállalt előadást, a rendezvény záróprogramjaként a Babits ihlette ex librisekről beszélt. A legkedvesebb tárgyi emlékem tőle a 2023-as Román Károly-émlékülésen nekem ajándékozott Banga Ferenc linómetszet, mely a Babits-életművet feldolgozó kötetek borítóján is fellelhető.

Könyvtárosként és kutatóként nemcsak szakmai alaposágáról, hanem emberségéről és közösségi elkötelezettségéről is ismert volt. Derűs és optimista szemlélete segítette abban, hogy a nehézségeket leküzdje, és mindig a tudás és kultúra szolgálatába állítsa életét. Súlyos betegsége ellenére élete végéig a Társaság aktív tagja maradt: velünk volt tavaly a májusi közgyűlésen, októberben a Határon Túli Magyar Irodalom Napjain, idén januárban a Társaság évnitó rendezvényén és február végén Szünderné Havasi Erzsébet képzőművészeti kiállításán is. A Vörösmarty Társaság az 1990-es évektől május 25-én bekövetkezett haláláig több mint harminc éven át élete legfőbb színtere volt.

A Vörösmarty Társaság 25 éves történetét feldolgozó (Tibai Tibor szerkesztésében megjelent) kötetben *Feljegyzések a Vörösmarty Társaság történetéhez* című írásában vall a számára legmeghatározóbb eseményekről, élményekről: a könyvtár előtti téren szervezett Könyvheti piknikekről, az árkádok alatti könyvárusításról, a vidám asztaltársaságról, a Határon Túli Magyar Irodalom Napjairól, az Áron Nagy Lajos Művészbarát Kör tevékenységéről; a Vörösmarty Társasághoz kötődő legkedvesebb barátairól: Sobor Antalról, Dienes Ottórról, Kalász Mártonról, Bobory Zoltánról, Lakner Józsefről, Vén Zoltánról és Tibai Tiborról. Írását a következő, érzékletes, sokatmondó gondolattal zárta: „a társasági életen is túlmutató

igaz barátokra tettem szert. A közösségi munka örömén, az önmegvalósítás lehetőségén túl ... – kérdezem én: kell-e ennél több?”

Arató Antal 83 évet élt. A magyar könyvtárügy és a Vörösmarty Társaság ikonikus alakja volt. Nehéz búcsúzni tőle, hiánya pótolhatatlan veszteség a Társaság életében. Emlékét kegyelettel megőrizzük!

Búcsúzunk mindannyiunk Tóni bácsijától. Nyugodjék békében!

Dr. Sebők Melinda

a Vörösmarty Társaság elnöke

„Az élet természetes velejárója a búcsúzás.”

(Hana Yori Dango)

Búcsúzik a szegedi KBK

A szegediek 2020 évi Tóninál tett látogatása emlékével búcsúznak a KBK pótolhatatlan tagjától

Rácz Mária

a KBK szegedi csoport vezetője

Fery Antal, op. 794, X2, 104x60 mm, 1972

Kulekov, op. 342, X3, 91x60 mm

„Nincs olyan, hogy jó búcsú.

Csak búcsú van.

Az elengedésnek nem az a lényege,
hogy még utoljára átadjunk valamit,
hanem az, hogy megőrizzünk valamit
az eljövendő időkre.”

(Robert Lawson)

ARATÓ ANTAL halála nagy veszteség sokunk számára, széles körű munkássága révén több település – Budapest, Jászberény és Székesfehérvár – is hálával adózik az emlékének. Példaértékű munkát végzett a kulturális élet szervezőjeként, könyvtárosként, szakíróként, szerkesztőként és ex libris gyűjtőként egyaránt. A *Kisgrafika* folyóirat 2022/2. számában hosszabb cikkben köszöntöttem a 80 éves nyugalmazott könyvtárost, igazgatót, a kisgrafika műfaj elkötelezett barátját. Halála mélyen megrendített... Nyugodjon békében!

Vasné dr. Tóth Kornélia

az Országos Széchényi Könyvtár tudományos munkatársa

Perei Zoltán, XI, 52x52 mm, 1989

„Búcsúzni vagy békével lehet,
vagy sehogy!
Ha egy veszteségünk fájdalmát merjük átélni,
az nem tart örökké,
míg ha elkerüljük a fájdalmat,
akkor életünk végéig
menekülő szökevénné válhatunk.”

(Pál Ferenc atya)

Aratóni

Elmentél hát AraTóni, egy nagy gyűjtő nemzedék jeles tagjaként. Talán most már Pereivel pörölsz, akivel lélekben és szellemi síkon már oly' igen régóta egymásra találtatok. Nem véletlen, hogy a kesernyész, ironikus Perei művészetének hű krónikása lettél, s hatalmas monográfiaírtát róla, beírva ezzel a neved a művészet- és a művelődéstörténetbe egyaránt.

Gazdag életedben, ahol csak megfordultál, nemcsak felvirágoztattad a könyvtárakat, hanem közösséget szerveztél, s jó hangulatot teremtettél. Hiányozni fog somolygásod, biztató szavad, ironikus stílusod. Még szerencse, hogy riportkönyv készült Veled, melyen átsüt különleges egyéniséged. S csak reméljük, hogy személyiséged nem halványul el, nem tűnik el, nem merül feledésbe az idők múlásával, hogy életműved ne csak száraz bibliográfiai és biográfiai adatok halmazak legyen! Bizony, munkásságod feldolgozása során – jó lenne, ha fiatal diplomások vagy egyetemisták ezt megtennék –, erre is hangsúlyt kellene helyezni.

Sokat segítettél az erdélyi magyarokon – nemcsak ex librisek rendelésével, hanem személyes kapcsolataiddal, jelenléteddél is. Most csak egy momentumot idézek fel a Ceaușescu-éra Romániájából, az 1980-as évek második feléből. Ekkor lett volna Nagybanán Bálint Ferenc grafikusművész kiállítása, amelynek megnyitójára páran magyarok, Tónival együtt elutaztunk. A tárlat megnyitását azonban nem engedélyezték, s csak távolabbról, kordon mögül nézhettük meg a grafikákat. A művek témája (vallásos utalásai) és magyar feliratai miatt tiltották be a kiállítást. Ráadásul Tóniék autóját a hotel előtti parkolóban feltörték...

Szakmai munkádat sokszor és sokan elismertük, személyiséged kedveltük. Tisztelgünk a hatalmas életmű előtt, s ugyanakkor minden tisztelet akaratodnak, kitarásodnak, amely életed utolsó esztendejében éppúgy jellemzett, mint kiskorodtól fogva, azóta a szörnyű baleset óta. Hihetetlen, de így is sokkal többet láttál és olvastál, mint más földi halandó. S noha utolsó éveidben nagyítóval böngészted a betűket és a számológépet, mégsem adtad fel, az Emberek, az Élet és a Művészet szeretete élte, amíg lehetett. Emlékeinkben élsz majd velünk tovább.

Dr. Horváth Hilda

művészettörténész
Iparművészeti Múzeum

Vincze László, op. 364, X3, 82x100 mm, 1994

„Az ember, ha kedves barátaitól búcsúzik,
a búcsúzás percében
zálogul mindig otthagy
a szívéből egy darabkát.
Ezért a darabkáért pedig vissza akar térni.”

(Berkesi András)

Tóni a fénysivatagban

Mi, öregek, különösen kényesek vagyunk arra – noha ellene semmit sem lehet tenni –, ha szívünkbelől kiszakad egy darab. Végtelenül fáj, mert pótolhatatlan. Tóni, a barátom halála ilyen veszteség volt. Szinte a földbe gyömöszölt. Hogy mikor ismertem meg személyesen, nem tudom – nyilván közrejátszott találkozásunkban a Székesfehérváron két évtizede, évente megrendezett Határon Túli Magyar Irodalom Napjai –, de hogy a fölfedezendő érték szellemében mikor találkoztunk, arra igen. Fogalmam se volt arról, hogy Perei Zoltánnak, a kitűnő grafikusnak barátja és segítője volt, ám Supka Magdolnától, az ugyancsak nem fiatal barátomtól ajándékba kaptam – avval, hogy figyeljek föl rá – két Perei-fametszetet. Az egyiket – egy megrettent Sanhco Pansa ül a lovon – 1996-os tanulmánykötetem, *A csavargó esztétikája* címlapjára is tettem.

Íme, a kultúrában – irodalom, képzőművészet, színház – fürdőző két szellemi munkás találkozása. Csak bámultam könyvtári „mozgolódásait” – könnyen tehettem, hiszen igazgató volt –, Erdély és a többi, hajdan elszakított országrész ügyében végzett munkáját, a kisgrafika révén szemnyitogató szolgálatát. Minden az *érték* megvédeése jegyében történt. Mikor már alig látott, akkor is éjjel-nappal válogatta az anyagot, mert tudta, hogy rá vár – ki másra várna? – a sajnos még most is kevésbé ismert Perei Zoltán életművének föltárása. Monográfiája, amibe – hogy *élőnek* látsszon – a vérét is beleengedte, hallatlan munka árán bizonyította: a magyar grafika briliáns épületéből nem hiányozhat ez az *eleven* tégla.

Istenem, hogy tudott mesélni! Fanyar mosollyal, meg-meg csukolva. Mindenről: emberekről, történelemről, alkotásokról, könyvekről. És főleg a családjáról. A zseniális apáról, aki közelebb volt Horthyhoz és Trianon sebeihez – érte is ezért rengeteg bántás –, mint méltóságos atyánkhhoz, Rákosihoz. Tónit természetessége, a polgári létben való lubickolás tette naggyá. Olvasottsága, könyvszeretete. A hazához való hűsége.

Úgy vélte, a *fénysivatag*, amibe akarva-akaratlan beleképzelte magát, nem csupán föl villanó lámpák – erkölcsfaktorok – sokaságából áll, hanem küzdelmes életutak (melyekben tör a cipőbe került *csikorgó homok*) nemegyszer drámai vereségéből is. Egy a fontos, hogy az ember *emberi méltóságát* megőrizze. A közjóban való ténykedés nem lehet más, mint fölemelkedés, tisztító és értékőrző munka.

Immár fél évtizede, hogy Kismaroson, ahol lakunk, évente párszor mindig összejön egy, többnyire fiatal-öreg baráti társaság. Tóni ennek illusztris tagja volt. Jött elmaradhatatlan hátizsákjával, virágcsokorral és egy butéliával a kezében; arcán mosoly, mintha a mennybe érkezne. Egyszer két kicsi piros-fehér-zöld- szövetzástlót hozott ajándékba, amely az esőt is bírja, és beletűzte a lécpad támlájába. Ma már fedett teraszunk van, megtenné a papír-lobogócska is, ám őrizzük ajándék-szeretetét.

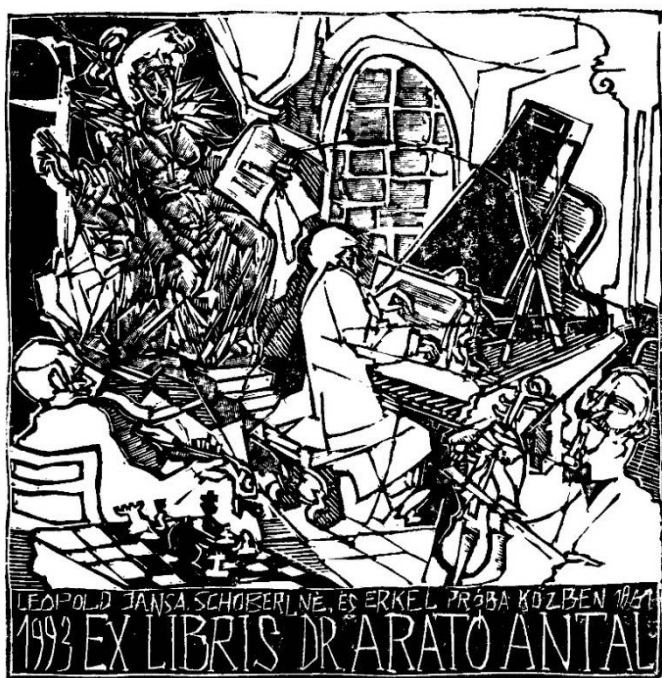
A fénysivatagban, hogy érezzük a hely méltóságát, fénnel kell söpörni. A lélek fényével. Tónikám, söpörd az utat, hogy tisztánál tisztább legyen megérkezésünk-
kor!

Szokolczay Lajos

Széchenyi-díjas magyar irodalomtörténész

Vincze László, op. 319, X3, 105x53 mm, 1993

König Róbert, X3, 138x135 mm, 1993

„A búcsú
mindig fájdalmas,
de az emlékek örökké velünk maradnak.”
(Márai Sándor)

Fáj, amikor egy barát „elköltözik”

Tóni elhunyt nem ért váratlanul. Életének nehéz utolsó napjaiban mellette voltunk, de csak tehetetlen szemlélőként. Több kisebb baleset is érte otthonában. „Hiába, mindig tanul az ember, kérlek alássan”, fogadott legutóbb Jókai utcai otthonában, már betegséggel küzdve. Egy halálhíren senki nem tud könnyen túljutni, bár tudtuk, hogy az elmúlás elkerülhetetlen. Nekem nagyon nehéz gyász hírének feldolgozása. Nyomdász lévén, a különböző technikákat jól ismertem, láttam könyvjegyeket, de hogy ezeket gyűjtik, kiállítják, nem tudtam, tehát a szép iránti szeretetemenél egyébbel nem értettem a grafikákhoz. Ezért fordultam tanácsért Arató Antalhoz, akinek sokat köszönhetek. Meghívott lakásába és megmutatta gyűjteményét. Valami különleges élmény fogott meg. Mennyi szépet, kedves örömet tud felölelni magában egy kis művészi lap! Elvitt a Kisgrafika Baráti Körbe, ahol sok ember előtt az asztal borítva volt ex librisekkel és kisgrafikákkal. Egyik szebb volt, mint a másik. (Akkor még minden alkalommal volt cserlehetőség is!) A Kisgrafika Körben tanultam meg, hogy mi is a kisgrafika igazi értéke, céltudatos gyűjtése. Arató Antal javaslatára azért lettem a Kisgrafika Baráti Kör tagja, hogy tudatos gyűjtővé válhassak, s a tőle kapott tanácsok alapján foglalkozzak gyűjteményemmel. Tóni évekig volt a *Kisgrafika* újság egyik szerkesztője, ami megtiszteltetés most nekem adatik meg s próbálok méltó követője lenni.

Barátaink gyász híre hallatán szenvedünk, de van az életnek ez a szörnyű reális szabálya, hogy bárkit is veszítünk el, nekünk menni kell tovább. Elhunytaink elengedésére keressük a megfelelő szavakat. Én most P. Maklári Évát, a Vörösmarty Társaság alelnökét hívom segítségül:

P. MAKLÁRI ÉVA

Arató Antal emlékére

Hol vannak az ex libriseid,
magyarázataid a művészetről,
örömet sugárzó mosolyod,
Tóni?!

A könyvek, képek világában
éltél, talán még horgászás
közben is – a halak kecsességére
figyelve – a teremtés tökéletességét
mérted.

Betegen, a járással is gyötrődve
jöttél kiállításra, beszélgetésre,
vonzott a mű, mint egy boldog
ölelés.

Most csillagok között sétálsz,
keresed a színek, a fények arányát,
s mi – amíg utol nem érünk –
próbáljuk megőrizni lábnyomaid.

Arató Antal méltó arra, hogy tovább őrizzük szívünkben. Fogadjuk meg paptanár barátom intelmét: „Halottainkról nem szabad megfeledkezni, különben olyan, mintha másodszor is hagynánk őket meghalni.”

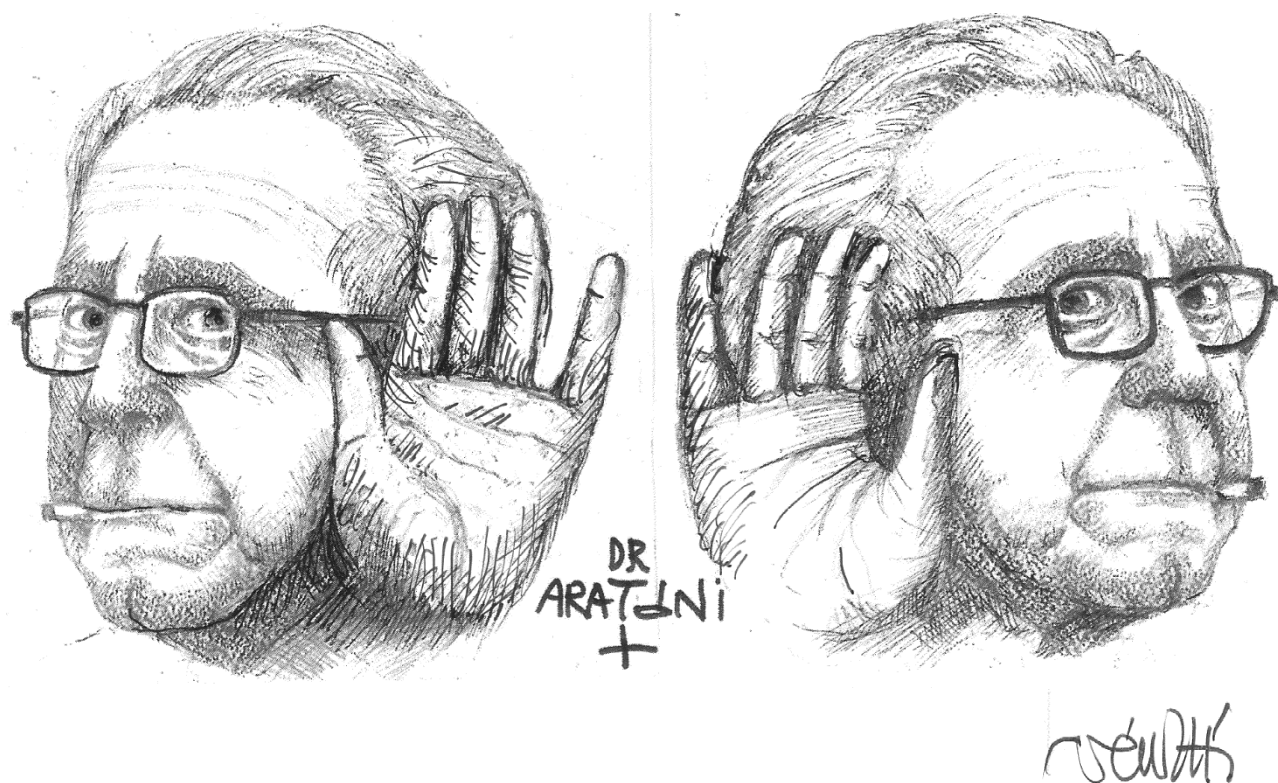
Stokinger József

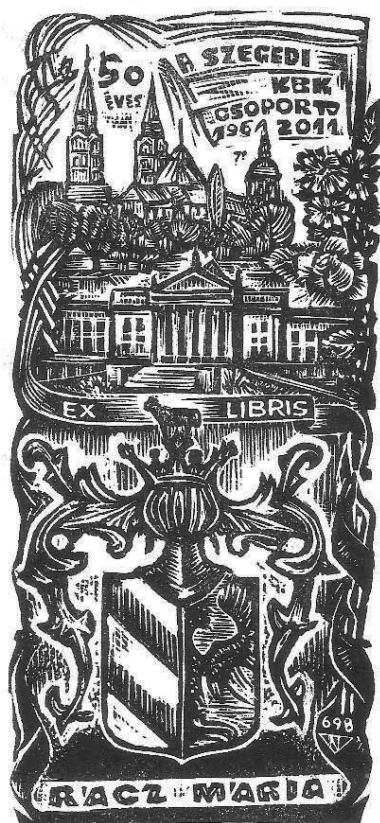
Vincze László, op. 454, X3, 102x60 mm, 1998

Az egyik összejövetelen Arató Antal büszkén mutatja barátja, Vén Zoltán rajzeit

UTOLJÁRA TÓNI VISSZAINTEGET!

NAGY LÁSZLÓ LÁZÁR
op. 697, X2, 80x64 mm, 2011

MEDGYESY MIKLÓS
X3, 75x97 mm, 1980

SZENTESSY LÁSZLÓ,
P1, 107x97 mm, 2013

KÖZGYŰLÉSI MEGHÍVÓ

A Kisgrafika Barátok Köre
Grafikagyűjtő
és Művelődési Egyesület

2025. NOVEMBER 9-ÉN
DÉLELŐTT 10 ÓRAKOR TARTJA

RENDKÍVÜLI KÖZGYŰLÉSÉT

Helye: 1065 Budapest,
Révay u. 8. fsz. 7. (7-es kapucsengő)

A közgyűlés határozatképes,
ha azon a tagok több mint fele
jelen van, illetve
szabályszerű meghatalmazással
képviselve van.

Amennyiben a közgyűlés
nem határozatképes,
a megismételt közgyűlést

2025. NOVEMBER 12-ÉN,
SZERDÁN, 13 ÓRAKOR TARTJUK
az eredeti helyszínen.

A megismételt közgyűlés
a megjelent egyesületi tagok számára
tekintet nélkül határozatképes,
és nincs jogi akadálya annak,
hogy a jelen meghívóban feltüntetett
napirendi pontokban
döntést hozzon.

Napirendi pontok:

1. Döntés a tagdíj mértékéről
2. Jövő évi tervek
3. Dr. Horváth Hilda díja
4. Egyéb

Törökbálint, 2025. október 25.

Tisztelettel:

Antalné Tari Zsuzsanna
ügyvezető

Tájékoztatam a tagokat,
hogy a helyszínen lévő

„KÍNA 1000 ARCA, 1001 FOTÓN”

című kiállítás FINISSZÁZSA
az ülést követően lesz,
dr. Kőrösi Ilona,
kiállító tárlatvezetése mellett.

FERY ANTAL
op. 1666, X2, 100x65 mm, 1984

BÁLINT FERENC
C3C5, 110x95 mm, 2019

KÓHEGYI GYULA
op. 162, X3, 128x60 mm, 1999

DR. JUHÁSZ ISTVÁN

A számlócédulák varázslatos világa

A számlázás történetében bájos, időnként a művészi ábrázoláshoz közeli epizódot képeztek a számlócédulák.

Ma már leginkább csak a gyűjtők ismerik ezeket.

A legbecsesebb darabok
borsos áron cserélnek gazdát,
nem ritkán antikváriumokban, árveréseken.

„Azért született a világra, hogy mosolygó színes arcával mindenkit meghódítson, akinek csak a keze ügyébe kerül, vagy akinek a pillantása reá esik, de örökösen csak a hátát mutogatja, a hátát, amin ott van a számla, amit fizetni kell...”

(Reklámélet havilap, 1938)

A számlázás történetének is vannak grafikai érdekességei. Azt, hogy a szerződések, a kereskedelmi ügyletek esetében dokumentálásra is szükség van, már az ókorban is felismerték. A Mezopotámiában fellelt agyagtáblák sokszor tanúskodnak ilyen ügyletekről. Magának a pénznek a kialakulása is az árucserre, a kereskedelmi ügyletek dokumentálási igényéhez kapcsolódik.

A számlócédulák szokványos témakörei voltak a vendéglátás, az étel, az ital, a dohányzás, az üzletek, az iparcikkek, a lakossági szolgáltatások, a sajtótermékek

reklámozása. Ezek mellett jó néhány egyéb célterület is szerepel a számlócédulákon, így például a nemzeti és politikai propaganda, a pénzügyi szolgáltatások, a kultúra, az egészségügy, a sport, a turisztika. Érdekes ezekre is kitérni!

A cikk képeinek hivatkozási sorszámát [szögletes zárójelek] között tüntetjük fel, ezek a szerző facebook-lapján

(<https://www.facebook.com/istvan.juhasz.94009/posts/pfbid022Yctipsq8PkQQ92ztRS7JrPGytNBbjnvUpvek-NiW7Q7WkCPWnU1vRKXmHu5Q8tDNI>),

illetve a Kisgrafika Barátok Köre facebook-lapján (<https://www.facebook.com/exlibriskisgrafika>) is elérhetőek. A szerző fb-lapján a közzétételi dátum 2025. szeptember 25.

A számlócédulák kialakulása, elterjedése

A számlócédulák a kereskedelmi, szolgáltatási tevékenység sajátos segédeszközeként a XIX. század elején terjedtek el, főleg az osztrák császárság területén. Fénykoruk a XIX. század végétől a második világháborúig terjedt, de akár ma is találkozhatunk ezekkel. Az első sorozatgyártott reklámeszközök közé tartoztak.

Az elterjedéséhez szükség volt természetesen az erre való igényre, ami a kereskedelem és a vendéglátás fennélvélésével jött létre, illetve arra a gyáriparra (papírgyártás, nyomdagépek), amely viszonylag olcsón, nagy tömegben elő tudta ezeket állítani.

1. Három szecessziós cédula

2. A csokoládét mindenki szereti

Szerepet játszott a divatossá válásában az is, hogy az 1870/71-es háború után (a korábbiakhoz képest) szokatosan hosszú békeidőszak következett, ami alapvetően megváltoztatta a fogyasztási szokásokat, különösen a városokban az arisztokrácia és a módosabb polgárság körében divattá vált a vendéglői szolgáltatások igénybe vétele. Sok olyan árucikk megjelent, amelyek importból származtak vagy csak gyárakban voltak előállíthatók, és ezeknek az értékesítésére fűszerboltok, vegyeskereskedések, szatócsboltok nyíltak.

Megnövekedett a nagyvilág hírei és a kultúra iránti igény is, a koncertterem, a színház, később a mozi látogatása mellett a könyvolvasás, az újság-előfizetés [15], a rádióhallgatás is a nagypolgári családok életviteléhez tartozott.

Ezen okok miatt is a XIX. század második fele volt a számolócédulák elterjedésének, fellendülésének az időszaka.

A számolócédulákat leggyakrabban vegyeskereskedésekben, éttermekben, kávézókban, kocsmákban alkalmazták, ezért volt másik elnevezésük a pincércédula, németül Kellnerzet. Az 50-es, 100-as tömbökben készült cédulákat vagy a kereskedő, a vendéglátós vásárolta meg, vagy a terméket (italt, kávé stb.) előállító, nagykereskedelmi forgalmazó bocsátotta a rendelkezésükre. A kereskedő, a vendéglátós ezen a cédulán számolta ki a fizetendő összeget, és átadta a vevőnek, fogyasztónak.

A cédulák mérete általában 7×15 cm, egyik oldalukon reklámjellegű képpel, szöveggel, az üresen (vagy kevés

szöveget tartalmazó) oldalon jegyezték fel a számításokat, végösszeget. A mérete miatt is a levéltárak, könyvtárak a számolócédulákat az aprónyomtatványok közé sorolják.

A számolócédulák tartalma és formavilága

A számolócédulák reklámozásra használt oldalán leggyakrabban az adott kereskedelmi egységben vásárolható, fogyasztható termékek szerepeltek, a megcélzott közönség a fogyasztók, vásárlók mellett gyakran a gyerekek voltak. Ennek egyik oka az lehetett, hogy a színes cédulákat a gyerekek szívesen gyűjtötték [2, 5, 6], cserélték, sorozatok [3] jöttek létre, ilyen módon még akkor is „forgalomban maradtak”, amikor a cédulán lévő számítások már elvesztették jelentőségüket.

A számolócédulákon minden elképzelhető áru és szolgáltatás megjelent, tulajdonképpen a bölcsőtől a sírig. Az áruk és szolgáltatások mellett teret kapott rajtuk a politikai propaganda, a legkülönbözőbb célokra való adománygyűjtés, mozi, színházi és operaelőadás, különböző évfordulók megünneplése, vásárok, sőt, egészségügyi felvilágosítás is szerepelt a célok között.

Sok számolócédulán találhatóak neves művészek rajzai (Munkácsy Mihály, Uitz Béla, Egri József, Fényes Adolf, Rippl-Rónai József, Márfy Ödön, stb.), ezek alapvetően a megélhetési gondokkal küzdő művészek segélyezését szolgálták. Más esetekben népszerű emberek – például Chaplin, Edison – alakját, arcképét használták a cédulákon.

3. Egy szép Törley pezsgős sorozat

A leggyakrabban szereplő termékkörök a következők voltak: pezsgők, borok, sörök, aperitif- és egyéb röviditalok, ásványvizek, dohányzással kapcsolatos termékek (beleértve a leszoktató termékeket is), kakaó, valódi és pótkávé, csokoládé, cukorka, könyv, zenemű, hangszer [10], cipőpaszta, mosópor, újság-előfizetés, konyhai segédanyagok (sütőpor, MAGGI-kocka [16] stb.), szalámi, illetve a kereskedő neve vagy üzlete [11].

A képi megvalósításban sokszor szerepelnek mitológus személyek, szentek, festői témák, bájos nőalakok, gyermekek.

A grafikai megvalósítást az adott kor stílusai jellemzik, a legszebb számológécédulák gyakran hordoznak szecessziós [1] jegyeket (kialakulásakor a szecessziót nem tartották művészetnek, sokkal inkább a giccsel azonosították, hiába, az „akadémikus művészek” soha nem tűrték el az általuk képviselt stílustól való elhajlásokat – ez ma sincs másként!).

A számológécédulák alapvetően két kategóriába sorolhatóak, vagy a nagyobb méretben készített plakátok kicsinyített változatai voltak, vagy a levélpapírhoz, borítékhoz hasonló reklámhordozók.

Aki megengedhette magának, az egyedi előállítású litografált (kőnyomatos) számológécédulákat készíttetett, sokszor alkalmaztak többszín-nyomást is. Alkalmazták a fotónyomtatást is a cédlákon.

Készültek biankó [11/1, 54] cédlák is, amelyen csak grafika volt. A vevő kiválasztotta a neki tetsző grafikát és nyomdai eljárással vagy egyszerű bélyegzőnyomattal tüntethették fel rajta a szöveget.

A grafikai munkákat gyakran neves művészek készítették el, bár nevük ritkán lett feltüntetve a számológécédulán.

Ilyen tervezőmunkát végzett például Berény Róbert, Bíró Mihály, Bortnyik Sándor, Faragó Géza, Macskássy Gyula.

A grafikák mellett gyakran szerepelnek a cédlákon terméklisták, rövid kis rigmusok [7], receptek, de előfordulnak adakozásra buzdító vagy hazafias érzületeket [9] megcélzó szövegek, illetve a vásárlásra buzdító ajánlékakciók [15/2, 17/2] reklámjai is. Egyes cédlákon megjelenik a humor [18, 21] is, de előfordulnak – ma már csak bájosnak tekinthető – erotikus célzások [3/1, 4/3] is. Néhány felirat példaként:

„Ki a Szent István malátakávéét issza,
Annak a feje mindig tiszta.”

„Nem paripa, ha nem nyerges,
Nem is kislány, ha nem szerelmes,
Nem is csárda, ha nem hangos,
Nem is kávé, ha nem FRANCK-os!”

„Lelőtték a jobbkaromat, folyik piros vérem,
doktor bácsi Lysoformmal fertőtlenítsé, kérem!”

„Kamatostul veszed hasznát,
hogyha használsz VESTA Pasztát”
(ajándékakció: 6 üres dobozért egy teli doboz cserébe)

„Szeresd a szép magyar hazát,
vegyél mindig 'Kakas-pasztát'!”

„Magyar árut vásárolj!”

„Hazafiasan cselekszik az a magyar asszony
aki a külföldi árúk helyett
BÉKÉSSY és Tsa. Debreczeni cég SZAPPANAT
vezeti be háztartásába.”

„Éhgyomorra naponta keserűvíz 'Apenta'”
„Könnyen hajt és biztosan gyógyít a MIRA VÍZ”
„Meghajtja magát” (szintén MIRA-víz)

4. A rádium és a lítium egészségesebbé teszi az innivalókat

Sok cédula készült több nyelven is. A magyar mellett a német, a francia, az angol és az orosz szerepelt leggyakrabban. Egyes esetekben egyetlen cédulán szerepelt több nyelven a felirat, máskor viszont ugyanazt a grafikai hátteret alkalmazták a különböző nyelvű nyomatokhoz, legfeljebb a grafika színezését változtatták meg.

A számolásra használt oldalon gyakran szerepel az utasítás, hogy fordítsa meg az olvasó a kezében lévő cédulát, de az is előfordult, hogy az utasítás így hangzott: „Ne tessék megfordítani!”, aminek eredménye a megfordítás és a reklám elmélyítése volt.

A reklámozott ásványvizek számos betegséget gyógyítottak, de még a szeszesitaloknál is előfordult, hogy minimum egészségesként reklámozták azokat.

Akkoriban – erről tanúskodnak egyes cédulák – nem kellett szőgyellni a mámoros helyzetet [12], és büszkéek voltak az arisztokratikus allűrökre [13], vagy arra, ha az arisztokrácia vagy az uralkodó beszállítói voltak a termékek előállítói. Ez utóbbit gyakran feltüntették a cédulákon. Megjelennek a cédulákon a kor találmányai [14] is, így például a rádió, az autó, a repülőgép, a villanyvasaló. A felfedezések [4] közül a rádium és a lítium (lithion) különösen vonzó lehetett akkoriban, hiszen márkanév-ként, illetve ezt tartalmazó termékek reklámozására is használták ezeket.

27. Neves személyek segítettek a reklámozásban.
Széchenyi István arcképe a Ferencz József Gyógyszertár számológécéduláján szerepelt. Az nemigen zavarta a patikát, hogy Széchenyi kevéssé rajongott az uralkodóért.

Számos ma is ismert márkanev található a korabeli számlócédulákon, így például Zwack, Törley, Dreher, Tuborg, Szerencsi, Meinl, Oetker, Stollwerck, Maggi, Persil, Herz, Pick.

A leggyakoribb célterületek

A cikk szerzőjének látókörébe került számlócédulák alapján tudunk gyakorisági következtetéseket levonni. A több mint négyezer cédula valószínűleg elég jó mintának tekinthető. A reklámcélok közül magasan kiemelkedik (az összes cédula mintegy 8%-a) a különböző cikória és maláta pótkávék népszerűsítése. Ezek között is első helyen említhető a Franck kávé, második helyen a Szent István márkanev alatt forgalmazottak, míg a harmadik helyen a Patria pótkávé. A valódi kávék közül leggyakrabban az Excelsior és a Julius Meinl márkanev szerepelt. [32]

28. Érdekességek – I.

A dohányzás népszerűsítése került a dobogó képzeletbeli második helyére, alig több, mint az első helyezett harmadának esetében. A NIKOTEX márkanev az esetek több mint kétharmadában fordult elő, a következő két „helyezett” a Janina és a Senator. Igen gyakran a márkanev alatt forgalmazott termékek egészséges(ebb) voltára hívják fel a figyelmet (természetesen már a XX. század első felében is tisztában voltak az egészségkárosító hatással). Ma már elképesztőnek tartott módon a dohányzást fiatalokkal, sőt gyermekekkel is reklámozták, sokszor az „úri” életmódot jelenítették meg a cédulákon. [33-35]

29. A népszövetségi kölcsön az I. világháború utáni konszolidáció (Bethlen István miniszterelnöksége idején) fontos finanszírozása volt

Igen sok cédula tárgyai voltak még a következők: sós-borsesz, pezsgő, ruhafestés-tisztítás, játékok, papír-író-szer, Sídol. Ezeknek a céduláknak az aránya (típusonként) 1% körüli, de 2% alatt volt.

Nemzeti propaganda, hazafias cselekedetek

Különösen az I. világháborút követően vált fontos céllá a hazafias cselekedetek, a nemzeti összetartozás népszerűsítése. Ez összefügg a trianoni békediktátummal, a jóvátételi kötelezettségek miatti gazdasági problémákkal. Ezzel is összefügg, hogy a pótkávék olyan jelentős szerepet kaptak a cédulákon.

A feliratok igen beszédesek, fontosnak tartották a magyar termékek vásárlását, fogyasztását, a magyar ipar és mezőgazdaság támogatását. Néhány példa a feliratokból:

„Pártoljuk a magyar ipart!
Pártoljuk a magyar mezőgazdaságot!”

„Ha magyar árut vásárolsz,
családod, Hazád és Te is jól jársz!”

„Magyar tervet magyar észből,
Magyar árut magyar kézből!”

„Csonkamagyarország importjával
100 000 munkást és 10 000 tisztviselőt
tart el a külföldön ugyanakkor,
amikor idehaza ezrével nyomorognak
munka nélkül magyar munkások
és magyar tisztviselők.”

„Kossuth mondta:
»Ipar nélkül félkarú óriás a nemzet.«”

„Amit megbecsül az egész világ,
Becsüljük meg elsősorban magunk.
Fogyasszunk magyar árut!”

„Nagyobb lesz a kenyérkaraj,
Ha azt veszed, ami magyar!”

„Koldusbotra jut az ország,
Ha mindenki külföldi árut vesz.”

„Gazdag az ország csak akkor lesz?
Ha magyar, csak magyar árut vesz.”

„Magyar diák csak magyar festéket használ.”

A hazafias propaganda részének tekinthető a mohácsi vész 400. évfordulójára készült számolócedula is. [36-37]

Kiállítások, vásárok

A kiállítások, vásárok rendezése része volt a nemzeti propagandának is, de fontos szerepük volt és van abban, hogy jelen legyünk a nemzetközi gazdasági szintén, illetve a hazai közönség is megismerhesse a magyar és a világgazdasági termékeit. [38-41]

Adományok, segélyezés

A számolócedulák forgalomba hozatala számos segélyezési célt szolgált. Ez volt, amikor az előlapon is megjelent, máskor a hátoldalon tüntették fel az adományozási célt nyomtatott szöveggel, képpel vagy bélyeggel.

Volt adakozás a hadbavonultak családjainak segélyezésére, a háborús hősök, rokkantak, a háborúban elesettek árvái, özvegyei javára, a szegények gázárlására, a hadifoglyok hazaszállítására, a nemzetnevelésre, az elhagyott gyermekeknek, a pincéreknek, a tüdőbetegek (tuberkulózis) részére, de még nyugdíjalapoknak is. [42-43]

Pénzügyi szolgáltatások, szerencsejátékok

A pénzügyi szolgáltatásokat reklámozó számolócedulák néhány bankházat reklámoznak, nem túl informatív módon. A bankok mellett több cédula is hirdette a bizományos tevékenységet, a Tőzsdei Hírlapot, háztelkek értékesítését Erzsébetfalván. [29]

Sajátos színfoltot jelent a pénzügyi tevékenységek között a népszövetségi kölcsön hirdetése [29/1], amely az I. világháború, a trianoni területi és gazdasági veszteségek, a hadisarc (amit a győztesek jóvátételnek neveztek) utáni gazdasági-pénzügyi stabilizáció alapját képezte. Bethlen István miniszterelnök vezetésével, Jeremias Smith, a Népszövetség magyarországi főmegbízottja felügyeletével igen következetesen, jó terv alapján hajtották végre a stabilizációt. A pénzt nem lopták el, azt valóban a gazdaságba fektették be.

Nem lényegtelen feltétel volt, hogy a visszafizetésre hazai forrásokat tudtak bevonni.

A szerencsejátékok hirdetési között a kor népszerű játéka, a többszöri húzással működő úgynevezett osztálysorsjáték szerepelt számos számolócedulán. Kevés cédulán (három ilyenrel találkoztam) szerepelt a totó és a lottó hirdetése. A szerencsejátékok esetében akkor is a szervező gazdagodott meg leginkább, a kevés szerencsés nyertes gazdagodása ennek csak töredékét tette ki. [44]

Kultúra

A kulturális programokat tartalmazó számolócedulákon leggyakrabban mozifilmeket reklámoztak. Néhány cédulán szerepel színházi, népművelési és varieté-előadás. A Feszty-körkép épületében más körképek is „vendégszereltek”, ezek is megjelentek számolócedulákon. [45]

Jó néhány cédulán hirdettek könyv, hangszer, zenemű értékesítést. Megjelentek a könyvsorozatok hirdetési is, így a Tevan-könyvtár, a Tarka Regénytár vagy a Nagypapó Könyvtára.

31. Számlócédula az 1950-es, '60-as és '70-es évekből, valamint egy jelenkori pincércédula blokk

Modern világ

A számlócédulák az elmúlt háromnegyed évszázadban kiszorultak a forgalomból. Szerepüket felváltották a reklámok más formái, a vendéglátóhelyeken az új technikai eszközök. Azt mondják, az az igazi pincér, aki a rendelést fejben is meg tudja jegyezni (ami persze nem igaz). Ha látunk is a pincér kezében a cédulát, az már messze nem a régmúltat idéző számlócédula, legfeljebb a vendéglő adatai szerepelnek rajta. [31]

Köszönetnyilvánítás

A cikk illusztrációinak többségét képező számlócédulákat dr. Farkas Pál szakgyógyász orvos bocsátotta gyűjteményéből a szerző rendelkezésére.

Külön köszönet a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumnak, a Dr. Jablonkay István Helytörténeti Gyűjteménynek, a Dreher Sörmúzeum - Söripari Emléktárnak, hogy a tulajdonukban/jogkezelésükben lévő számlócédulák esetében hozzájárultak azoknak a cikk illusztrációjaként való felhasználásához.

Egyéb érdekességek

Sok tartalmilag vagy formailag érdekes számlócédula is született. A mellékletben ezek közül is válogattunk. Bemutatunk néhány fotónyomtatott pincércédulát is. [28,55,56]

Irodalom

Karsay Orsolya-Monok István (szerk): A Nemzeti Könyvtár kisnyomtatványtára (OSZK-Osiris, Budapest, 2002)

Kiss Csaba: „Szép hölgy szív nélkül” – A számlócédula meséje (<https://marketingtitkok.hu/2017/07/11/a-szamolocedula-szep-holgy-sziv-nelkul/>)

Rumy Ágnes: Magyar számlócédulák a XIX. század végén és a XX. század elején (https://mgonline.hu/szakdolgozatok/2009_ELTE_diakkonferencia/honlap/umyag-nes.pdf)

(Szerző megjelölése nélkül) Számlócédula, reklam a kezben (https://marketingmoments.blog.hu/2012/10/05/szamolocedula_reklam_a_kezben_565)

**KÉRKÜNK, TÁMOGASSA MŰVÉSZETBARÁT MUNKÁNKAT,
ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSOK RENDEZÉSÉT.**

Tagdíjakat és adományokat a következő bankszámlaszámra tudunk fogadni:
Cib Bank Zrt. 10700268-70112139-51100005 – Éves tagdíj 4 000 Ft

KÖSZÖNJÜK!

PADNÉ SZABÓ MÁRIA

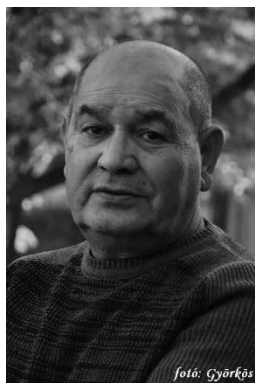
**A képsíkon innen,
az üveghegyen túl**
ezzel a sokatmondó címmel nyílt meg

**Baranyai Ferenc
és Kapolcsi Kovács Csaba
közös kiállítása**

Ajka, VMK, 2025. szeptember 5.

Tisztelettel köszöntöm Önöket Baranyai Ferenc és Kapolcsi Kovács Csaba grafikusművészek kiállításának megnyitóján!

Ha valaki esetleg még nem találkozott az alkotókkal, ismerjenek meg róluk néhány információt.

BARANYAI FERENC 1945-ben született Rábahídvégen. Onnan került Ajkára, az Ajkacsingervölgyi Vájáriskolába, majd Veszprémbe, a Dolgozók Közgazdasági Szakközépiskolájába. Városunkba visszatérve különböző munkakörökben dolgozott. Alapító tagja lett 1980-ban a Kisgrфика Barátok Köre Ajkai Csoportjának, az 1982-ben létrejött Ajkai Grafikai Műhelynek és az UzsArt

művészcsoporthoz. A grafikakészítés mellett fest, zenél, most pedig új arcát mutatja meg.

KAPOLCSI KOVÁCS CSABA Tapolcán született 1963-ban. Győrben, a Hild József Építőipari Szakközépiskolában érettségizett. Az Ajkai Hőerőműben kezdett dolgozni, emellett rajzkészességét ő is az Ajkai Grafikai Műhelyben fejlesztette. Alkotásainak jelentős része irodalmi kötődésű. Nem egyszerű illusztrációk ezek, hanem a regények, mondák, mesék és lírai művek tovább-

gondolásai, mondanivalójuk sajátos képi értelmezései.

Akik viszont ismerik a két művészt, a meghívón szereplő cím alapján joggal gondolhatják, hogy korábbi témáik, elképzeléseik és technikáik folytatását láthatják máttól a VMK kiállítótermében.

De, hogy miért lehet szükség zseblámpára, annak nem energia-megtakarítás vagy technikai probléma az oka. Csupán az, hogy ma valami egészen újat, mindent más fényben, valami többet láthatunk.

A képsíkon innen, az üveghegyen túl.

A címben szereplő ellentmondásnak a feloldására tegyünk közösen kísérletet!

A képsík nekem sokáig azt jelentette, hogy egy-egy mű előtt állva, majd oldalra vagy hátra lépegetve keresem azokat a látószögeket, ahonnan a látvány egészét be tudom fogadni, értelmezni. Tudjuk persze, hogy a kétdimenziós, síkban látható képnek is lehet, van perspektívája, úgy tűnnek az alakok, mintha meglenne a mélységük, a harmadik dimenziójuk is.

Ma többnyire olyan alkotásokat láthatnak, amelyeknek – furcsán hangzik – de magasságuk van, vagyis egyes részletek kiemelkednek a képsíkból.

Baranyai Ferenc fogja a sík lapot, ez esetben fémlapot, alumíniumlemezt, és úgy csavarja, gyűri, formálja, hogy térídom legyen. Ráadásul színezi, festi, másik lappal, más anyaggal lefedi egy részét. Felkelti a néző fantáziáját, megdolgoztatja képzelőerejét, szinte felszólítja arra, hogy keresse meg a ráadást. A mozgást. A rétegek egymásra rakódását, rezgését, gyűrődését. A változást. A kevésbé „megdolgozott” lemezek sem egyszerű absztrakt alkotások, hanem érzelmekeltők, tovább gondolandók.

Baranyai Ferenc: *Fekete nap*

Kápolcsi Kovács Csaba: *Szaláb ad-Din*

Kápolcsi Kovács Csaba: *Zzzz.z.z.z...zenészek*

Kápolcsi Kovács Csaba: *Il castello dei destini incrociati*

Kápolcsi Kovács Csaba: *Bájoszó*

Baranyai Ferenc: *No comment...*

A cím második része az *üveghegyen túl*. Ez a formula nagyon gyakori mesekezdő elem. Az a mitikus hely, ami hetedhét országon túl, az Óperenciás tengeren, de még az *üveghegyen* is túl van. Vagy éppen innen? A lényeg az, hogy végtelen távolságot jelöl, a valós és a képzeletbeli világ határtalan határát. Ez olyan végtelen, mint a képzelőerő. Ami az üveghegyen innen van, az a *kiindulópont*, ami azon túl van, az a nehezen *elérhető cél*. A célhoz vezető utat pedig ki-k maga keresi, találja.

Baranyai Ferenc:
Darabokra hullva

Kapolcsi Kovács Csaba ma kiállított, finoman megrajzolt grafikáinak kiegészítői a törékeny *üveg*, a hajlékony *fémlemezke*, a mozgékony *rugó*, a könnyen gyűrődő, formaváltozó *papír*, *cérna*, *pamut*. Ezek az alkotások is kilépnek a képsíkból. Ha megvilágítjuk őket, megmozdulnak.

Megmozdítják a mi képzeletünket is. Fényük és szí-nük pillanatonként változik. Hogy mit látunk és érzünk meg belőle, az lelkiállapotunkon, hangulatunkon múlik. Saját világunkat az alkotáshoz viszonyítjuk. *Rácsodálkozunk*, hogy Kiss Miklós művész eltörött *üvegékszereinek*, *dísz tárgyainak* egy-egy darabja hogyan kel új életre a grafikákon. Nem céltalanul, hanem azzal a szándékkal, hogy megmaradt fénye, fénytörése és egy lámpa segítségével másként lássuk az alkotást, átvitt értelemben a világot.

Nézzünk meg mindent jobbról és balról, fényben és sötétben! Szűkítsük pupillánkat, és keressük az alkotásban a saját magunk helyét! Megtaláljuk-e a fémlapon el-kent festékben az arcot? Észre vesszük-e az anya motívumot az absztraktnak látszó lemezen? Kíváncsiak lettünk-e a láthatatlan városokra? Kapunk-e választ a kép címében feltett kérdésre: Ki vagyok én?

Ráébredhetünk, hogy az apró részletek változása az egészet is módosítja. Nem csak a művészetben, hanem a mi életünkben is. Ahogy az alkotás kreatív, úgy a befogadás is az.

Kérem, engedjék el fantáziájukat, és élvezzék, értelmezzék az alkotásokat! Ebben segítségükre lesznek a művészek és én is. Lámpát és képzeletbeli iránytűt tartunk az alkotások elé a könnyebb eligazodás érdekében.

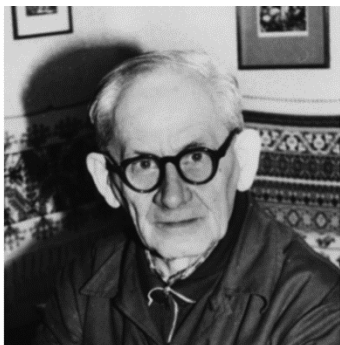
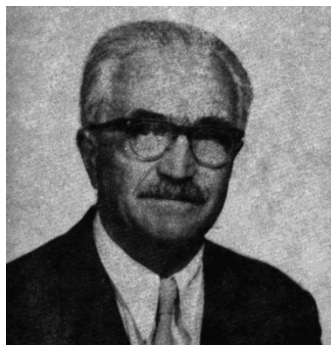
Tartalmas nézelődést kívánok!

Kapolcsi Kovács Csaba: *Kapolcsi Vénusz*

VASNÉ DR. TÓTH KORNÉLIA

Dúckészítés és -megrendelés a 20. században: Gotthárd Dénes és Drahos István levelezése

Gotthárd Dénes autodidakta botanikus, a Mátrea Múzeum herbáriumának alapítója, műasztalos 120 éve született. Többen úgy ismerik őt, mint asztalosmestert vagy növénygyűjtőt, de kevesen tudják, hogy a saját korában milyen népszerű fadúckészítő volt, e téren mennyi ismert grafikus adott le rendelést a számára. Élete e vonatkozásban kapcsolódott a híres szentesi fametsző Drahos Istvánéhoz, aki idén 130 éve született, tehát 10 évvel volt idősebb Gotthárdnál. Mindkette jüket a munkájuk iránti szenvedély hajtotta, életükben nagy törést, sok veszteséget okozott a második világháború, de volt elég erejük teljesen újrakezdeni. Az ő ismeretségükbe – melyről több ex libris és levelezésük* nemrég előkerült néhány darabja tudósít – adok betekintést a következőkben.

Gotthárd Dénes és Drahos István portréja

Gotthárd Dénes 1905-ben született Erdélyben, már gyermekkorától vonzotta a természet szépsége, a növények tanulmányozása. Egy asztalosmester tanácsára állt be asztalosinasnak. Egy ideig Bukarestben dolgozott egy bútorgyárban, közben kérte felvételét az egyetem természettudományi karára, de politikai okok miatt elutasították, és átirányították az orvosi karra, ahova kevés ideig járt. Bevonult katonának, majd rövid szolgálat után Magyarországra szökött, Budapesten telepedett le. Egy bútorgyárhoz került műbútorasztalosnak, az 1930-as évektől képkeretezőként helyezkedett el, majd mestervizsgát tett, kisiparosként tevékenykedett. A második világháború idején, 1944-ben behívták katonának, rá egy évre nagy veszteség érte, sajnálatos módon megsemmisült az akkorra már 7000 darabból álló herbárium. A háború után folytatta a műasztalosi szakmát. 1967-ben, 62 éves korában nyugdíjazták, és ekkor újra több ideje maradhatott szenvedélyére, a növénygyűjtésre. Fáradhatatlanul keresett, gyűjtött, határozott és rendszerezett. 1979-ben

csatlakozott „Az Északi-középhegység természeti képe” elnevezésű kutatási programhoz. Ő tekinthető a Mátrea Múzeum herbáriumának alapítójának, ugyanis indulásként – 1978-ban – mintegy 2000 herbáriumi lapot ajándékozott a múzeumnak, majd 1992-ben teljes, több mint 12 000 herbáriumi lapból (30 ezer tétel) álló gyűjteményét, amely a hazai flóra fajainak közel hetven százalékát tartalmazza. Gyűjtéseit elsősorban a Pilis, a Mátrea, a Bükk, a Börzsöny, a Vértes, a Budai-hegység, a Visegrádi-hegység, a Naszály, Ócsa és Dabas térségében végezte, de nemzetközi cserék révén számos más ország anyaga is megtalálható lapjai között.

Gotthárd asztalosmesterségéhez kapcsolódóan bútórész és képkeret-megrendeléseket kapott, különféle fatechnikai cikket árult. Ezt hirdeti Fery Antal egy grafikája is 1941-ből.

MŰASZTALOS MESTER

B U D A P E S T
XIV., GIZELLA - ÚT 19B
TELEFONHÍVÓ: 29 - 60 - 78

FATECHNIKAI CIKKEK
B Ú T O R O K
KÉPKERETEK

Fery Antal, X2, 120x70 mm, 1941

Gotthárd kiterjedt kapcsolatrendszerre, ismeretségre tett szert a kisgrafikát, ex librist metsző művészek körében, akik számára szívesen készített fadúccokat. A jó fametszethez ugyanis elengedhetetlen a szakszerűen előkészített dúc, melyet a művész kifaraghat. A dúc általában néhány centiméter (kb. 2,2–2,5 cm) vastagságú falap, az egyik oldalán simára csiszolva. Elkészítéséhez alkalmas faanyagra, jól kiszáradt keményfára van szükség. A 15–18. századig hosszmetsetű fát (általában körtefát) munkálták meg a fametszők kések, vésők segítségével, ezt a technikát lapdúcmetszésnek nevezik. A harántdúcvésés később alakult ki, itt a fa (puszpángfa, de használható hozzá tiszafa és körtefa is) keresztirányú metsetét, bütüfelületét munkálják meg, azaz a dúcot a rostokra merőlegesen vésik. Ilyenkor nem kell tartani a fa hasadásától, tehát finom rézmetsző késekkel lehet megmunkálni a fát. Így a rézmetszet festői tónusgazdagságát idéző, rendkívül aprólékos, részletező rajzolatot is fába lehet metszeni.

Nagy Árpád, X2, 57x52 mm, 1957

A harántdúc elkészítése különösen komoly szakértelmet igényel: a fa törzséből keresztirányban kimetszett lemeznek (bütü) a további szeletelésével, a darabok eltolásával, elforgatásával alakítják ki. Ennek az eljárásnak az a célja, hogy semlegesítsék a fában dolgozó ellentétes irányú erőket. Az egyes darabok átforgatása úgy történik, hogy mindig az évgűrük közepe és széle kerüljön egymásra. Ezután, hogy ne vetemedjen, lenolajjal minden irányból addig itatják a fát, míg több folyadékot nem vesz fel. Végül finom csiszolópapírral polírozzák.

Bármelyik fametszési technikát választja is a művész, a jól előkészített, méretre vágott fadúc előfeltétele a metsző munkájának, és ehhez – amint az majd a bemutatott levelezésből is kiderül – kevesen értettek, illetve ennek elkészítését kevesen vállalták. Ezáltal válhatott e téren országosan elismertté a műasztalos Gotthárd Dénes, aki jeleskedett ezek előállításában. Olyan híres fametsző grafikusok, rajztanárok rendelték tőle dúcokat – a hozzá írt, nemrég napvilágra került levelek alapján –, mint Drahos István, Fery Antal, Pirk János, Molnár C. Pál, Andor Loránd, Kaveczky Zoltán, Pohárnok Zoltán és Élesdy István. Többüknek Varga Nándor Lajos – 1931 és 1948 között a Képzőművészeti Főiskola tanára, maga is számos fametszetű grafika készítője – ajánlotta be a műasztalost.

A Gotthárdhoz írt levelek tanúsága szerint legfőbb megrendelői közé tartozott Drahos István (1895–1968), a korszak egyik világhírnévre szert tevő magyar ex libris művésze.

Drahos István, X2, 45x30 mm, 1953

Drahos Budapesten született, apja nyomdász volt, tőle eredhetett a grafikák, a nyomatok iránti érdeklődése. 1912-ben iratkozott be a csáktornyai Tanítóképző Intézetbe, ahol jó rajzoktatásban részesült. Az első világháború idején, 1915-ben bevonult katonának, s miután 1917-ben leszerelt, egyre több rajza, akvarellje, tollrajza született; ezek legfőbb témáit a magyar táj, enteriőrök és a fronton szerzett emlékek adták. 1920-ban felvételt nyert a Magyar Iparművészeti Főiskolára, ahol a Helbing Ferenc által vezetett grafikai osztályba járt, a mester alkotásai nagy hatással voltak művészetére. 1925-ben végzett, ezt követően mint középiskolai tanár dolgozott több helyütt, végül Szentesen telepedett le, itt alapított családot. 1933-tól a helyi ipariskola tanára lett 1957-ben történt nyugdíjazásáig. Termékeny alkotóként a tanítás mellett számos könyv- és tankönyv-illusztrációt, bélyegtervet, ex librist és alkalmi grafikát alkotott magyar és külföldi megrendelők részére. Felesége, Drahosné Varna Ilona – és fiuk, ifjabb Drahos István – volt a grafikus alkotásainak első kritikusa és műélvezője.

Drahos életművének legkiemelkedőbb alkotásait a sokszorosított, többnyire fekete-fehér nyomatai képviselik, de élénk koloritú akvarelljei, emellett tus- és ceruzarajzai, rézkarcai is fennmaradtak. Kisgrafikákat, ex libriseket az 1930-as évektől készített. Tagja lett az 1932-ben megalakuló Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesületének, mely szervezet részére egy „MEGE 1939” feliratú, sűrű vonalvezetésű grafikát alkotott. Ennek a gyönyörűen kimetszett kisgrafikának az ábrája is tükrözi, hogy Drahos művészetében a betű, a felirat sosem játszott alárendelt szerepet, jól kidolgozottan, szervesen beépül a kompozícióba.

Drahos István, X2, 75x70 mm, 1939

A második világháború feldúlta nyugodt életét: házat kifosztották, gyűjteményei, feljegyzései, grafikai szerszámai megsemmisültek. Az addig elkészült 135 ex librise mellett számos más alkotása is veszendőbe ment, így ötvenéves korától mindent újra kellett kezdenie. 1948-ban

fogott ismét munkához, ekkortól született alkotásait újól-
lag 1-től kezdődően számozta. Neve megint bekerült a
nemzetközi ex libris élet vérkeringésébe, neves magyar és
külföldi művészekkel, gyűjtőkkel állt kapcsolatban.
Egyre több megrendelést kapott, az ötvenes évektől mű-
vei rendszeresen szerepeltek hazai és nemzetközi ex libris
kiállításokon. Termékeny alkotó volt, a fennmaradt mű-
vek alapján közel 900 ex librist, kisgrafikát készített, me-
lyek a mai napig keresettek a gyűjtők körében. Realista
stílusú alkotásainak középpontjában általában a cselekvő
és társas kapcsolatait megélő ember áll, gyakran bizonyos
foglalkozások jelképeivel, emellett tájak, épületek, törté-
nelmi korok egyaránt megelevenednek művein. Ember-
szeretete magyarázza családi és alkalmi grafikáinak meg-
hittségét, életszerűségét. Számtalan születési, házassági,
halál- és értesítője, újévi és karácsonyi lapja, valamint
egyéb alkalmi grafikái – gyakran humorral átítva – a
magyar kisgrafika reprezentatív darabjai.

Drahos István, X2, 102x59 mm, 1948

Bár a két világháború közötti magyar fametsző művé-
szetben – többek között Buday György és Gáborjáni
Szabó Kálmán művészete hatására – a folthatásos, tónu-
sos fametszet dominált, Drahos mégis a dűneri eredetű,
tisztán vonalas metszőtechnika mellett kötelezte el ma-
gát, és így lemondva a festői lehetőségekről, főként a mi-
nél kifejezőbb vonalhasználatra építette művészetét. Eh-
hez kiemelkedő rajztudásra, biztos vonalvezetésre, a mű-
vek megkomponálására volt szükség. Így nyilatkozott er-
ről: „Rajztudás nélkül nem lehet fát metszeni, a véső nem ecset,
nem lehet rábízni, hogy véletlenül valamit csináljon. [...] A be-
tűket a művész rajzolja meg és ne a véső bütykölje a fába. És

akármilyen csöppnyi alkotás az exlibris, azt bizony meg kell kom-
ponálni...” (Drahos István. In: Szentes helyismereti kézikönyve
/tanulmányok/. Szerk. Kis-Rácz Antalné, Labádi Lajos, Vö-
rös Gabriella, Szentes, 2000., <https://www.szentesinfo.hu/cd/helyismeret/epiteszet/html/oldal30.htm>)

A fametsző művész egy csiszolt fadúcra rajzol (illetve
viszi át a rajzát), ezt követően a rajzolt vonalakat meg-
hagyva késsel vagy vésővel kivájja a többi felületet. A
kompozíció vonalai kiemelkednek, ezeket befestékezi,
majd egy benedvesített papírlapot rápréselve, a festéket
rányomja a papírra. A nyomat a dúc rajzolatának tükör-
képe lesz. Drahos István körte- és puszpángfa dúcokat
metszett ki, Gotthárd Dénes pedig műasztalosként jól ér-
tett a faanyagok előkészítéséhez, ezért volt ideális válasz-
tás Drahos részéről, hogy tőle rendelt minőségi fadúco-
kat. E vonatkozásban – ahogy már utaltam rá – Drahos
több Gotthárdhoz írt levelét ismerjük, és bár a műasztal-
os válaszelei nem kerültek elő, a grafikus hozzá írt le-
velei önmagukban is fontos forrást jelentenek, melyek
alapján betekintést nyerhetünk a megrendelések folya-
matába, és Drahos aktuálisan készülő munkáiból is ízelít-
őt kaphatunk.

Drahos Gotthárdhoz írt leveleiből a legkorábbi 1948
októberéből maradt fenn. Ebben Drahos levelezőlap ké-
szítéséhez kért dúcokat, mint írja, a nagyobb dúcokat fel-
szokta aprózni a kisebb ex librisek számára, de levelező-
lapokhoz megfelelő a nagyobb méret.

A rendelések gyakoriságát, kettejük kapcsolatának
folytonosságát mutatja, hogy több későbbi levelében már
részletes paraméterek megadása nélkül, konkrét pénzü-
szegért rendelt dúcokat. Ennek egy példája az 1955. ja-
nuár 12-én kelt levél, melyben Gotthárdot arra kérte, feb-
ruár közepéig 400 Ft értékben tartalékoljon a részére dú-
cot, melyet ő majd felaprít a szükséges méretű darabokra.

Drahos, hogy munkáját folyamatosan végezhesse,
időnként maga is ajánlott faanyagot, részt vett a megfe-
lelő alapanyag felkutatásában, beszerzésében, Gotthárd-
hoz irányítva a feldolgozandó fát. Erről tanúskodik egy
1956-ban írott levele:

„Kedves Gotthárd Úr! Egy vidéken dolgozó barátom értesít-
tett, hogy munkahelyükön útbanálló fákat vágnak ki, többekkő-
zött (sic!) vadkörtefát is és ha használni tudnám, akkor ilyent
küldene. Én megadtam Gotthárd úr címét, hogy oda küldje. Már
most nem tudom, hogy lesz-e egyáltalán fa, ha lesz, milyen és
tetszik-e tudni felhasználni, alkalmas lesz-e dúcok készítésére?
Ha valóban érkezne az Ön címére fa, tessék majd egy lapon né-
kem megírni és azt is, hogy a szállítással merült-e fel valami
költsége. [...] Minden jót kívánva szívélyesen üdvözlöm. Tiszte-
lő híve: Drahos István.” (Drahos István levele Gotthárd Dénes-
hez, Szentes, 1956. május 3.)

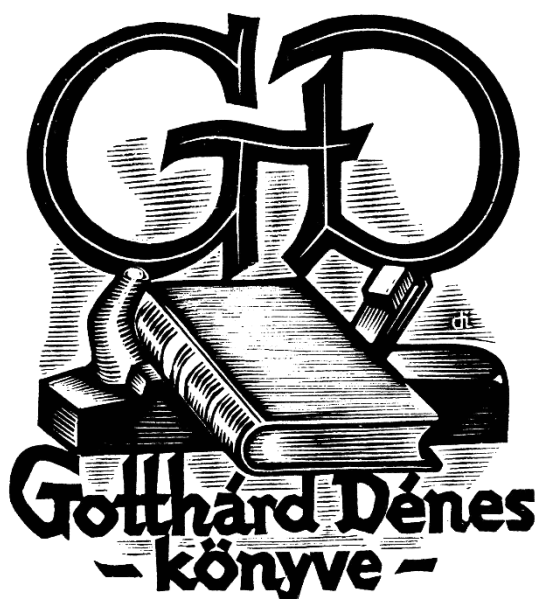
Drahos 1957 novemberében 500 Ft értékben tartott
igényt körtefa dúcokra. Felhívta Gotthárd figyelmét arra,
hogy a küldeményt körültekintően csomagolja. Tudva-
levő, ha a dúc csak kicsit is megsérül, az a metszés és a
nyomtatás minősége rovására mehet.

Drahos fametszeteinek egy része illusztrációnak ké-
szült, 1958-ban Thomas Mann *A törvény* és Kemény Zsig-
mond *Zord idő* című regényét illusztrálta, melyek a Ma-

gyar Helikon kiadásában jelentek meg. A következő levél ezekre a munkáira, emellett a Gotthárd részére metszett két ex librisére és egy levélcímkére is utal – utóbbiakból a grafikusnak már nem volt példánya, emiatt kért belőlük nyomatot, vagy magukat a dúcokat:

„Kedves Gotthárd Ur! Ismét jelentkezem soraimmal [...] Ez évben a Magyar Helikon kiadásában két könyv jelenik meg az én fametszeteimmel: Thomas Mann: 20, b. Kemény Zsigmond: Zord idő 43 illusztrációval. (Thomas Mann: A törvény). – Még 1948-ban metszettem Gotthárd urnak két exlibrist és egy levélcímkét, ha van ezekről nyomata, tessék néhányat küldeni, vagy a ducokat kölcsönözni, hogy nyomhassak róluk. Minden jót kíván igaz tisztelője: Drahos István.” (Drahos István levele Gotthárd Déneshez, Szentes, 1958. március 7.)

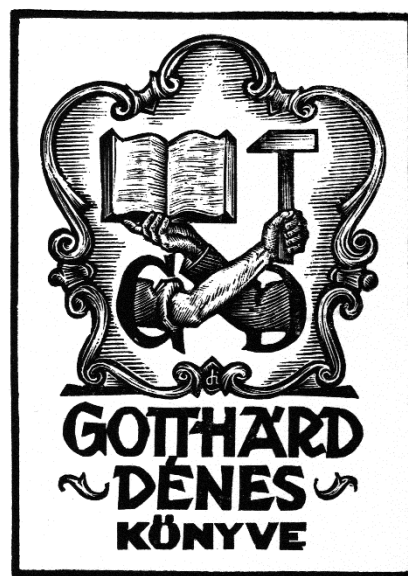
Drahos újabb, 1958. március 31-i leveléből kiderül, hogy a kérésre Gotthárd elküldte két, a grafikus által neki metszett kisgrafikája dúcát (pontosan nem nevezi meg, melyik kettőt), ezekről Drahos így készíthetett néhány kézinyomatot. Az ex librisekre mind tartalmuknál, mind méretüknél fogva a sűrítés, lényegre törés jellemző, mely alkotásmód magas fokú technikai felkészültséget igényel. Ez egy fontos ismérve Drahos kisgrafikai munkásságának is; ezen túlmenően ex libriseinek titkát így fogalmazta meg Galambos Ferenc bibliográfus, ex libris gyűjtő, aki rá emlékezve 1968-ban katalógust állított össze a művész kisgrafikai munkásságáról: „A jó ex libris nem csak jó grafika, hanem a lap tulajdonosának egyéniségéről, foglalkozásáról, kedveteiről is vall, az egyéniséget közvetlen, vagy közvetett eszközökkel, realitásokkal vagy szimbólumokkal, egyszerűen vagy áttételesen úgy ragadja meg, hogy a perszonalifikáció egyedi és utánozhatatlan legyen. A jó ex libris Janus-arcú műalkotás: a tulajdonos és a művész legbelsőbb énjét egyaránt a világ elé tárja, az előbbit kihangsúlyozottan, az utóbbit egy kicsit a háttérben, csak a lényeges jegyekre szorítkozva. Drahos István rendelkezett ezekkel a tulajdonságokkal és sikerének titka elsősorban ebben keresendő.” (Galambos Ferenc: Drahos István exlibrisművész /1895–1968/, Szentes, 1968, 5.)

Drahos István, op. 3, X2, 64x57 mm, 1948

A Gotthárd nevére szóló – Drahos által 1948-ban alkotott – ex librisekre és a levélcímkére (op. 3., 6., 7.) is jellemző a perszonalifikáció, hiszen központi részüket képezik a tulajdonos foglalkozására, tevékenységére utaló szimbolikus elemek, ugyanakkor a művek a grafikusról is vallanak. Drahos többi kisgrafikájához hasonlóan a betű, a felirat ezeken is szervesen beépül a biztos vonalvezetésű kompozícióba. Az egyik ex librisen a hangsúlyos képi elemként szereplő GD monogram foglalkozási attribútumként gyaluval, az asztalosok egyik legfontosabb kéziszerszámaival és – az ex librisek könyvvel összefüggő eredetére utalóan – könyvábrázolással egészül ki.

Egy másik, szintén „Gotthárd Dénes könyve” feliratú kisgrafika címert idéző ábrázolásán díszes, barokkos keretben láthatók a megrendelőre utaló G és D kezdőbetűk, ezekből két, egymást keresztező kar nyúlik ki, melyek közül – a munkásság, illetve az értelmiség jelképeként – az egyik kalapácsot, a másik könyvet tart. A metszői stílusra a precizitás és az aprólékos kidolgozottság jellemző.

Drahos István, op. 6, X2, 74x53 mm, 1948

Gotthárd részére levélcímkéként Drahos különleges, GD monogramos betűgrafikát készített. Ezen a vonalak kifejezőerejére építve a betűket – szimbolikus elemként – gyaluval, és a gyalulás során keletkező, feltekeredő forgácsokkal ábrázolja.

Drahos István, op. 7, X2, 40x27 mm, 1948

Drahos szinte állandóan metszett, 1960 márciusára már több mint 500 fametszetet készített. A dúcai kevés híján elfogytak, ezért kétségbeesetten fordult újra Gotthárdhoz, nehogy idő előtt kelljen abbahagynia a metszést, mielőtt a véső kihullik a kezéből. Arra az esetre, ha Gotthárdnak nem lenne fája, felajánlott neki egy 66 kilós és több kisebb vadkörtefarönköt, mely az otthonában volt, de sem ő, sem a szentesi asztalosüzem munkatársai nem értettek a feldolgozásához:

„Kedves Gotthárd Ur! [...] Nagyon szeretném tudni, hogy foglalkozik-e még, vagy újra, faducok készítésével? Nagyon nagy szükségem lenne egy újabb szállítmányra, mert a régieknek már igen a végén tartok és szörnyű katasztrófa lenne rám nézve, ha fahiány miatt előbb kellene letennem a vésőt, mielőtt kihullana a kezemből. Van-e Gotthárd urnak fája? Vagy ha nincs, tudna-e tanácsot adni, hol és kitől szerezhetnék be? – Van nekem itt egy 66 kilós vadkörtefarönköm meg kisebbek is, de nemcsak hogy én nem tudom feldolgozni, de még a helybeli asztalos üzemben sem értenek hozzá – így hát annyi, mint ha nem is lenne. Készítem meg már alig van, mert sokat fogyasztok, szinte állandóan metszek (ötszáznál több fametszetet csináltam eddig). Szóval: erősen bajban vagyok! Minden reményem Gotthárd Urban van, hátha az elég rég írt levele óta ismét olyan helyzetben van, hogy tud fát küldeni – vagy legalább tanácsot. Szíves értesítését várva minden jót kívánok és szívélyesen üdvözlöm: Drahos István Szentes, Sima Ferenc utca 37.” (Drahos István levele Gotthárd Déneshez, Szentes, 1960. március 11.)

Drahos amiatt is panaszkodott, hogy a művészek támogatására és a képzőművészeti élet szervezésére 1952-ben megalakult Képzőművészeti Alaptól nem lehetett beszerezni fadúcot, mert alig mutatkozott kereslet iránta, és nem volt, aki vállalja az elkészítését. A Képzőművészeti Főiskolán Varga Nándor Lajos és Koffán Károly grafikusok távozása után szintén háttérbe szorult a fametszés, kevesen foglalkoztak csak vele. Drahos 1960. március 31-én kelt újabb levelében megemlíti néhány grafikust (Fery Antal, Bordás Ferenc), akik akkoriban hazánkban rajta kívül még főként fametszőként tevékenykedtek. Ő maga leginkább külföldi megrendelésekre dolgozott. Nemzetközi kapcsolatai révén Drahos határainkon túlról is kapott dúcokat, melyek elsősorban puszpángfából és időnként körtefából készültek. Egy 1962. január elején írt levele tanúsága szerint a nemrég beszerzett körtefa dúcoknál szüksége volt Gotthárd segítségére, mivel a nem megfelelő csiszolás miatt nem tudta használni őket. E levélben ismét utalt az 1960 márciusában már említett hatalmas körtefarönkre, mely azóta is feldolgozásra várt:

„Kedves Gotthárd Ur! Külföldről kaptam négy db körtefadúcot, darabonként 14x20 centimétereseket. Ezek azonban nincsenek kellőképpen csiszolva, ezért megkérdezem Gotthárd urat, hogy van-e rá lehetősége, hogy a ducokat simára csiszolja, vagy, akadályoztatása esetén, ismer-e valakit, aki ezt a munkát elvállalja? Ha igen, akkor csomagként felküldöm és postai utánvétellel kérem visszaküldeni. – A régi fámból már alig van, szerencsémre külföldi exlibris-cserétársaim most bőven elláttak puszpángfával, igaz, hogy alaposan meg kell értük dolgoznom. A szóbanforgó négy körtefát így, ahogyan most van, nem tudom használni. – Nagy bánatom, hogy még mindig egészben van a vadkörte rön-

köm (65 kg), és itt nincs senki, aki azt feldolgozná. – Kérem, kedves Gotthárd Ur, legyen szíves a mellékelt lapon válaszolni. Minden jót kívánva és szíves válaszát várva üdvözlöm: Drahos István” (Drahos István levele Gotthárd Déneshez, Szentes, 1962. január 12.)

Ezzel az írással zárul Drahos István Gotthárd Déneshez intézett, kezembe került leveleinek a sora. Néhány évre rá, 1968-ban Drahos István elhunyt, kihullott a véső a kezéből. Gotthárd Dénes számára más művészek is készítettek fametszetű kisgrafikát (szignetet és ex librist), köztük Fery Antal, Varga Nándor Lajos és Patay Mihály. Utóbbi grafikus Gotthárd nevére szóló szimbolikus ex librisén a műasztalos áll a foglalkozását jelképező, felnagyított gyalun, a kezeit az ég felé tárja, felette fénysugarak közt megjelenő nyitott könyv, mely előtt a felirat: „Per laborem vir, homo per intellectum” [A munka által férfi, ember az értelem által]. Ez a jelmondat a bemutatott két életpálya summázataként, Gotthárd Dénes és Drahos István ars poeticájaként is felfogható.

Patay Mihály, X2, 99x61 mm

Drahos István grafikusművész tiszteletére 2013. július 31-én nyílt emlékszoba a szentesi Koszta József Múzeumban a Csallány Gábor Kiállítóhelyen. Gotthárd Dénes botanikusi életművét a Mátra Múzeum herbáriuma őrzi, jelen cikkkel a fadúckészítő és ex libriseket rendelő műasztalosnak is emléket állítottam.

*Több, Gotthárd Dénes számára készült ex libris Weimper Zoltán hadszíntérkutató ajándékozásával jutott az MNMKG Országos Széchényi Könyvtár gyűjteményébe. A grafikákkal együtt nyilvánosságra kerülő, Drahos István által Gotthárd Déneshez írt levelek további fontos információkkal szolgálnak, ezek szövegét eredeti helyesírással közlöm.

IRODALOM:

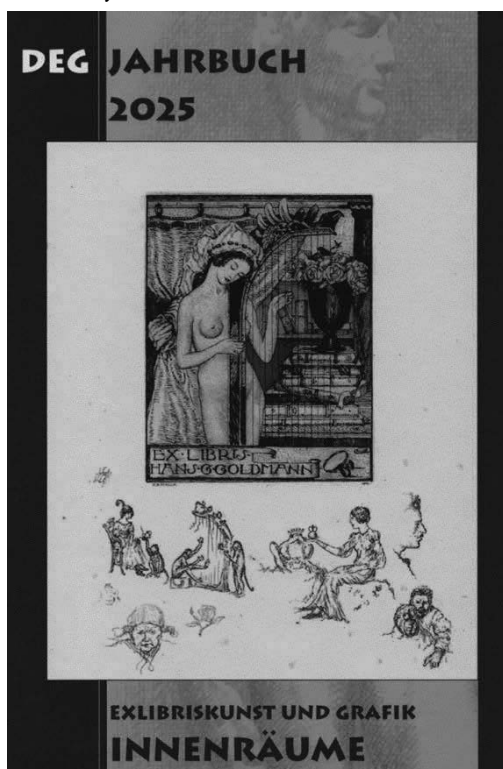
- Bánkuti Károly: *A Mátra Múzeum herbárium – A Gotthárd gyűjtemény I.* In: *Folia historico-naturalia Musei Matraensis (A Mátra Múzeum Közleményei)*, 23. évf., 1998–99, 103–141.
- Botanikai gyűjtemény*, https://matramuzeum.nhmus.hu/hu/botanikai_gyujtemeny
- Drahos emlékszoa a ligetben*, <https://www.szentesinfo.hu/mozaik/2013/7/drahos.htm>
- Drahos István emlékszoa*, https://www.netmuzeum.hu/szentes_drahos1.html
- Drahos István. In: Szentes helyismereti kézikönyve (tanulmányok)*. Szerk. Kis-Rácz Antalné, Labádi Lajos, Vörös Gabriella, Szentes, 2000., <https://www.szentesinfo.hu/cd/helyismeret/epiteszet/html/oldal30.htm>, <https://www.szentesinfo.hu/cd/helyismeret/emberek/>
- Fametszet*, <http://www.sze.hu/muvtori/belso/technikak/fametsz.htm>
- Fery Antal élete, munkássága, alkotásainak jegyzéke*. Szerk. Fery Veronika, Miskolc, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság, 2005, https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_BAZE_Sk_2005_Fery/?pg=0&layout=s
- Fűköh Levente: *A Mátra Múzeum természettudományi szerzeményezési stratégiája az elmúlt ötven évben (1966–2016)*. In: *Annales Musei historico-naturalis hungarici*, Volume 108, Budapest, 2016, 107–126.
- Galambos Ferenc: *Drahos István exlibrisművész (1895–1968)*, Szentes, 1968.
- Kertész Dénes: *Drahos szoba Szentesen*, *Kisgrafika Értesítő*, 1970. április, 655–656.
- Rácz Mária: *Drahos István*, *Kisgrafika*, 2012/2. sz., 4–6.
- Rózsa Gábor: *Kisgrafikai párbaj Drahos István és Nagy Árpád között (1956–1958)*. In: *Móra Ferenc Múzeum Évkönyve*, 1991/92., 1. kötet, Szeged, 1992, 331–343.
- Varga András: *Gyűjtemény-alapítók: Gotthárd Dénes*. In: *Folia historico-naturalia Musei Matraensis (A Mátra Múzeum Közleményei)*, 12. évf., 1987, 7–8., <https://real.mtak.hu/140957/1/9-10.pdf>
- Varga Nándor Lajos *kisgrafikai alkotásainak jegyzéke*, Budapest, DATORG Nyomda, [1978], 3.

VASNÉ DR. TÓTH KORNÉLIA

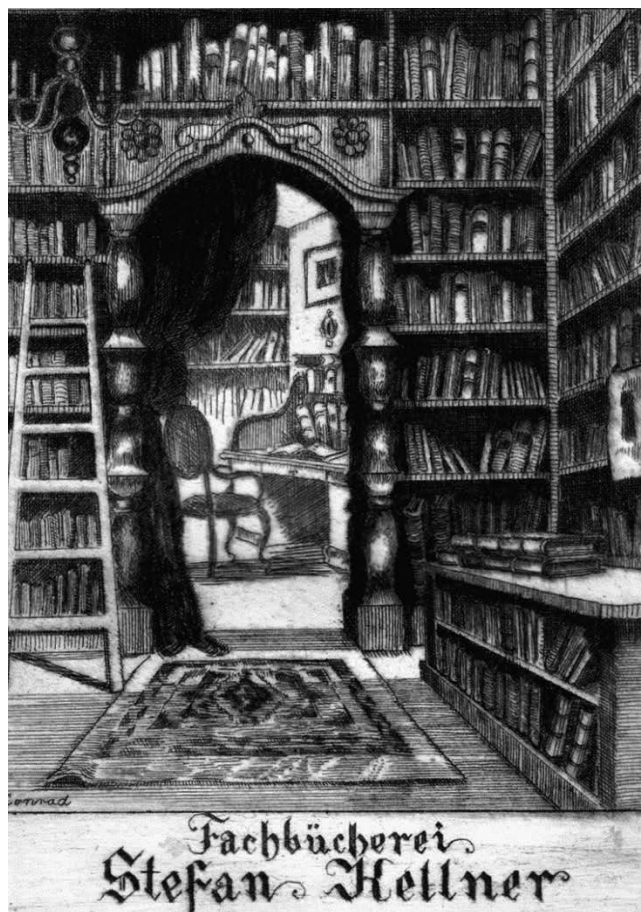
DEG-Jahrbuch 2025

(recenzió)

A Német Ex libris Egyesület (Deutsche Exlibris-Gesellschaft) 2025-ös évkönyve az ex libris műfaj rangos tanulmánykötetként nagyrészt egy tematika, a belső terek mentén szerveződik. A színvonalas, 136 oldalas, német nyelvű kiadvány szerkesztői Ulrike Ladnar és Henry Tauber.

A DEG-Jahrbuch 2025 címlapja

Conrad Gyula, C3, 123x92 mm, 1920 körül

A tizenegy szerző tanulmányát felvonultató, nagyon szép kivitelű kiadványban a bemutatott belső terek közt szerepel könyvtár (*Dr. Hans-Joachim Genge*), könyvkereskedés, antikvárium (*Vasné dr. Tóth Kornélia*), a ház urának dolgozószozája (*Tomas Ostermann*), zeneterem, zene-szoza (*Heinz Neumaier*), a képzőművész műterme (*Andreas Raub*), étterem (*Anke Polenz*).

Különleges, „védett” terekről (illemhelyekről, orvosi rendelőkről és középkori anatómiai színházakról, háló- és fürdőszobákról, gyóntatószékekről, telefonfülkékről) értekezik *Klaus Thoms*.

Több írás elmozdul a direkt belső terektől. *Siegfried Bresler* tanulmányában bemutatja Heinrich Vogeler több grafikáját, amelyek révén a belső terekből ablakokon át tekinthetünk ki a külső tájra. A kötet témáját metaforikusan értelmezve *Anne Büsing* az emberi és állati test anatómiáján keresztül a test belső üregeibe vezeti el az olvasót, számos orvosi témájú ex librist tárva elénk. *Dr. Johann-Peter Haass*sal külső térben mozogva utazást tehetünk Firenzébe, Toszkána gyönyörű városába, melynek történetét és művészetét számos grafika teszi tárgyává.

Az utolsó tanulmány, *Ulrike Ladnar* írása szintén nem követi az évkönyv fő tematikáját, mert csak érintőlegesen szól egy belső térről, egy régi dobozról, mely két – Henny Weil nevére szóló – grafika eredeti példányait rejtette, ezeket *Tomas Ostermann* felajánlotta az évkönyv számára.

Magyar vonatkozásai miatt kiemelt fontosságú a kötetben a *Kellner István* könyvkereskedői és könyvkiadói tevékenységéről, könyv- és ex libris gyűjteményéről írt tanulmány (*Ein Besuch in einer Buchhandlung – Exlibris von István Kellner, ungarischer Buchhändler und Kunstsammler* címmel), melynek szerzője is magyar, *Vasné dr. Tóth Kornélia*. *Kellner István* 1919. március 15-én Budapest IV. kerületében, a Koronaherceg (ma Petőfi Sándor) utca 10. szám alatt nyitotta meg könyvkereskedését, antikváriumát.

Gara Arnold, C3, 71x112 mm, 1921

Az üzlete és saját nevére szóló grafikák ikonográfiájának gyakran ismétlődő eleme a szakma jelképeként a könyv, valamely művészejelkép, illetve a könyvkereskedés belső terének bemutatása. Ezek magyar grafikusai közt kiemelkednek *Divéky József*, *Gróf József*, *Conrad Gyula*, *Zádor István* és *Gara Arnold*.

A többi tanulmány is bemutat számos magyar vonatkozású ex librist, főként az anatómiai tárgyú írás, melyben *Vén Zoltán*, *Müller Árpád* és *Gácsi Mihály* alkotása is szerepel. A védett terek közt két grafika szintén *Vén Zoltán* metszőtehetségét dicséri. Másutt találkozhatunk még *Révész Kornél* és *Drahos István* egy-egy témába illő alkotásával.

Az évkönyv érdekessége a kötetet tördelő és előállító *Utz Benkel* grafikusművész, a *DEG* alelnöke köszönőlapja *Henry Tauber* elnök részére, aki az idén mondott le 2016 óta viselt pozíciójáról.

A könyv igényesen megtervezett címlapjának közép-pontjában *Guido Balsamo Stella* zenei témájú ex librise látható *Hans G. Goldmann* részére, a hátlapon szereplő grafikák közt *Kellner István* egyik ex librise is feltűnik *Conrad Gyula* grafikustól.

A kötet a szerzőket bemutató résszel zárul.

A számos kultúrtörténeti érdekességet rejtő évkönyv beszerezhető a Német Ex libris Egyesülettől:
<https://exlibris-deg.de/jahrbuecher/>.

EGY ELFELEDETT SOPRONI AUTODIDAKTA FESTŐ- ÉS GRAFIKUS MŰVÉSZ EMLÉKÉNEK

DR. IFJ. SARKADY SÁNDOR

Kasichnitz József

1899 – 1982

A soproni képzőművészek XX. századi neszтора volt, festő és grafikus, kiváló sportember, városi tisztviselő, a soproni alkotó művészek felejthetetlen alakja. Neve csak a mai Ex Libris gyűjtőknek és művészet barátoknak jelent valamit. Az itt közölt életrajzát a soproni levéltár (MNL GYMS SL) dokumentumainak felhasználásával állítottuk össze. Az életrajz kiegészítésében kisebbik unokája is segédkezett.

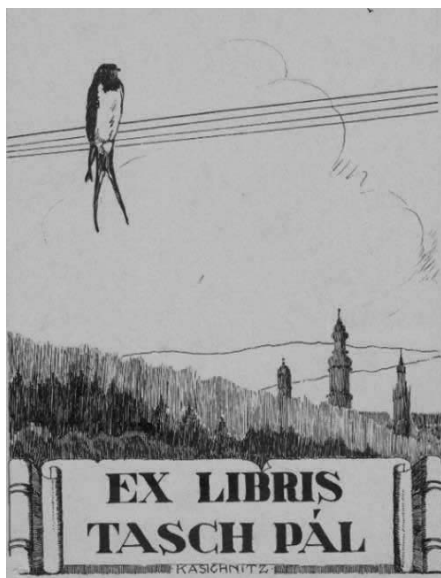
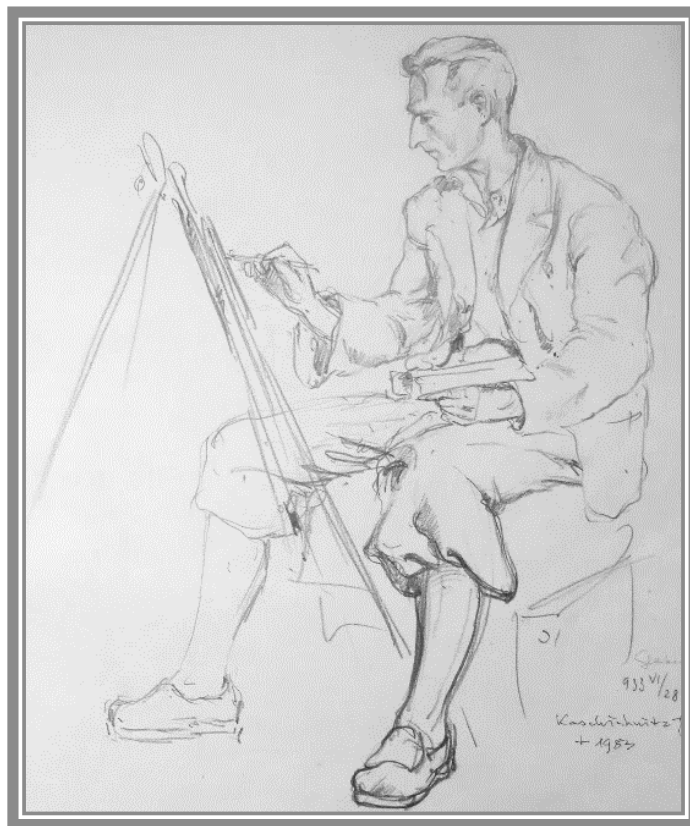
Kasichnitz József 1899. jan. 29-én Sopronban született. Nagypja lengyel származású volt és 1849-ben a lengyel légióban küzdött a magyar szabadságért. Édesapja András, a GYSEV szolgálatában kalauzként dolgozott, édesanyja Prikoszovich Borbála háztartásbeli volt és a zene bővöletében élt. Kasichnitz a soproni állami reáliskola (Széchenyi gimnázium) I-IV osztályát végezte el. Édesanyja elvesztése után 27 hónap frontszolgálat következett a monarchia haditengerészeténél az Adrián. 1917 nyarán előléptették I. o. kormányosnak, 1918 nyarán kormánymenterként szolgál a „Liburnia” hajón. Az el-

Kasichnitz József alkot. Sterbenz Károly ceruzarajza 1933 – (Sterbenz archív)

lenséges tengeralattjárókat támadták. A Károly-csapatkeresztel tüntették ki. Hazatérése után a Nemzeti Hadserg katonája volt. 1920-tól mint szegény tisztviselő kereste meg kenyerét.

1920-1921-ben a Soproni Hírlapnál, majd 1925-ig a soproni Állatvásár pénztáránál dolgozott. 1925-ben állt Sopron város szolgálatába. Végigjárta

a teljes hivatalnoki ranglétrát. Volt napidíjas, díjnok majd kezelő. 1938-tól irodasegédtsízt, 1942-ben Dr. Kamenszky Árpád polgármester szolgálatában I. o. irodaitíztként dolgozott. 1939-44 között polgármesteri titkári teendőket látott el. 1949-ig szolgálta városát. A kommunisták hatalomra jutásával 1949-ben nyugdíjazták, de

Egyik első ex librise
Tasch Pál ornitológus részére
klisé, 160x120 mm, é.n.

Ex libris
Ifj. Jager Mihály vendéglős
Pl, 100x60 mm, é.n.

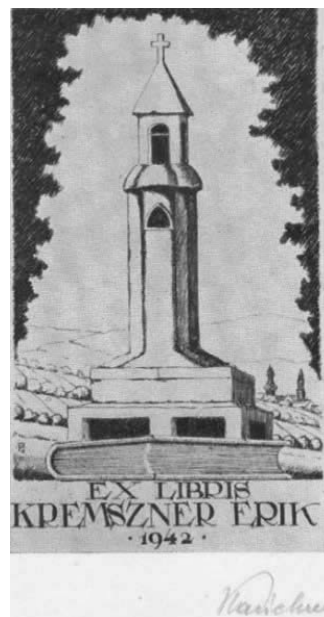
Ex libris
Kremszner József
Pl, 85x55 mm, é.n.

Szombathelyi Géza könyve
PI, 85x55 mm, é.n.

Ex libris Kasichnitz J.
C, 55x40 mm, é.n.

Ex libris Kremszner Ervin 1942
PI, 97x55 mm, 1942

a kevés nyugdíját is csak később folyósították számára. Ez alig volt elég a kis családja eltartására.

Kasichnitz József 1934-ben nősült, hű társra talált feleségében Shuh Hildegardban aki háztartásbeli volt. 1947-ben megszületett fiúk, József.

A festő és grafikus Kasichnitz

A jó kézügyességű fiatalember már a fronton is rajzolt. Az összeomlást követően 1919-ben Bécsben próbált elhelyezkedni. Mestere két hónapig

Rudolf Jetmár volt, de nem volt pénze a tovább tanulásra. Az osztrák fővárosból hazagyalogolt Sopronba. Szeretett rajzolni, festeni. Seemann Kálmán tanítványa volt. Sopronban az 1920-as évek közepén kötött egy életre szóló barátságot Sterbenz Károllyal. A jó barát segítségével csiszolta rajztudását és festői tehetségét. Együtt barangolták be a várost és annak környékét. Megtanulta a fa és rézmetszés technikáját és annak fogásait. Sterbenz műtermében dolgozott.

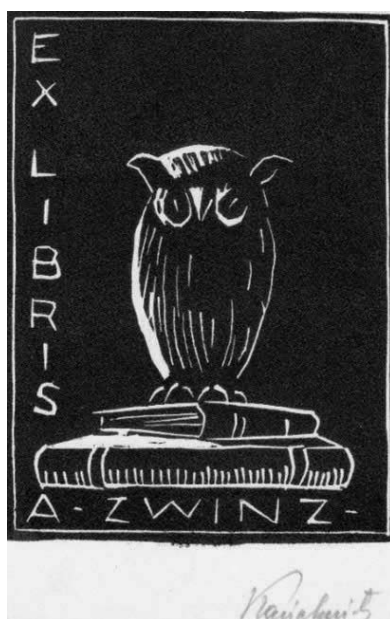
Kezdetben megrendelésre emléklapokat, okleveleket rajzolt. (A mohácsi

fogadalmi templom, a soproni Károly kilátó alapokmánya, a kormányzót felköszöntő díszoklevél rajzolója és kivitelezője volt.) A nyugdíjba vonuló városi kiválóságoknak okleveleket készített. Majd az ex libris felé fordult. Kliséket, fametszeteket készített Sopron jeles családjai részére, Ezt követően az alkalmi kisgrafika minden ágában is alkotni kezdett.

A Soproni Képzőművészeti Kör aktív tagja volt, annak megszűnéséig. Először 1934-ben állított ki. Dr. Csatai Endre – *A soproni ex libris története* – 1938-ban megjelent munkájába öt ex

Ex libris Czuczor Ernő
C, 60x15 mm, é.n.

Ex libris A – Zwinn –
75x65 mm, é.n.

Kremser Jenőné könyve
C, 65x50 mm, 1946

Ex libris Alfred Zwinz
C3, 70x50 mm, 1940

Mein Buch A Zwinz
75x55 mm, é.n.

Ex libris Dr. Morvay Endre
80x60 mm, é.n.

librise került beválogatásra. Alkalmi grafikái megörökítették Sopront és a szűkebb táj hazát. Az látható alkotásain, ami Sopron egykor volt. Kis utcák, sikátorok, Ikva mente, Kis és Nagyszoda környéke, Festőköz, Bécsi domb, Lővérek. A környező falvak: Sopronbánfalva, Harka. 1946-ban a romba dőlt szülővárosát rajzolta. Ezek a rajzok beszédes kordokumentumok, arra is rávilágítanak, hogy több barokk rokokó épület menthető lett volna és nem kellett volna elbontani azokat. 1954/1955-től sorra kerültek ki keze alól Sopron jellegzetes

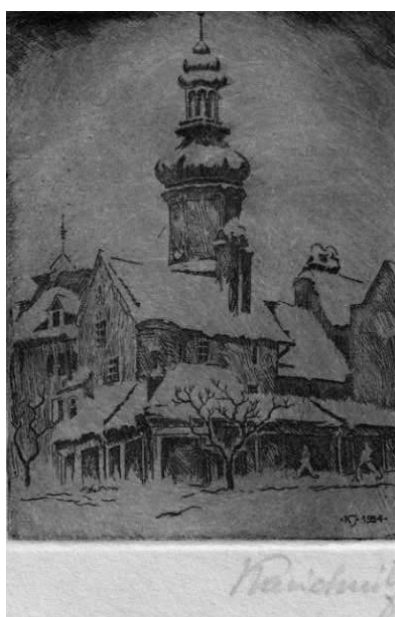
városképek levonatai. (Fő tér, Kisvárkerület, Két Mór ház stb.) 1957-től felesége segítségével, aki ehhez engedélyt váltott ki, alkotásait már csekély pénzért el is tudta adni. A város újbóli idegenforgalmának fellendülésével éjjel-nappal dolgozott. Kis egybefűzött keményfedelű leporellókat vittek haza a látogatók és a turisták. Ezekben nyolc kis levonat kapott helyet. Azóta már nem látható panoráma képekkel örökítette meg a város akkori arculatát. Ünnepi grafikái a karácsonyi Sopron tucatnyi szép változata. Ott ragyog mindegyiken a betlehemi

csillag. A hideg teleket ábrázoló levonatai élményszámba mentek. De rajzolt házassági értesítőt, újévi üdvözlő és húsvéti lapot is. Két unokája Éva és Krisztina szeretettel őrzi a nagypapa emlékét. Krisztina visszaemlékezett arra, hogyan készültek a Honvéd utcában nagyapjánál a levonatok. Az életmű feltárára vár. Munkái díszítik a soproni szobákat. De ezek festmények. Boldog lehet az, aki bármilyen Kasichnitz művet őriz. Legyen az kisgrafika, vízfestmény, akvarell.

Kiváló sportember volt. Jó úszó, műugró és tornász. 1922-ben a Fertő

Előkapu
C, 95x70 mm, é.n.

Havas Kisvárkerület (Dingó Péter gy.)
75x65 mm, 1954

Szent Lélek templom
C, 105x70 mm, 1960

Új utca
C, 70x45 mm, 1964

Panoráma az Amfiteátrum felől
C, 65x100 mm, é.n.

Panoráma a Bécsi dombról
C, 60x111 mm, é.n.

Főenyverem a Szent János
kápolnával – C, 70x45 mm, 1957

kerület ezüst érmese műugrásban, 1924-ben a Soproni Torna Egylet bajnoka. 1928-tól annak irányítója és egyik vezetője. Jó síelő volt, a DTE sítanfolyamok vezetője. Szerény ember volt, aki egészséges életet élt. 1982-ben csendben távozott. Örökre eltűnt jellegzetes szikár alakja a soproni utcákról.

E sorok írója eddig mindent elkövetett, hogy esetleg könyvben mutathassa be a művész ex libriseit. Szarka Árpád festőművész 1975-ben írt méltatásából tudjuk, hogy alkotásainak száma addig több mint 300 db. volt.

Napjainkban előttünk 20-25 db ex librise ismert. Kis levonatai kirepültek a nagyvilágba. Tudjuk, hogy a szomszédos Ausztriába és az akkori NSZK-ba is jutott belőlük. Jellegzetes aláírása és művészi szignója a KJ volt. Azonban ha nem szignált pl. egy fametszetet vagy rézkarcot, akkor az csak kemény kutatással, évek múlva vagy az időközben annak fellelhető párjával derült ki, hogy szintén az ő munkája. Az itt közölt ex librisek többsége Gosztom László Soproniensia gyűjtő barát jóvoltából került a gyűjteményembe.

Legnagyobb közgyűjteményeinkben is alig lelhető fel tőle levonat (Iparművészeti Múzeum, OSZK kép-egygyűjtár 2-3 db közlése) A hazai nagy gyűjtőknel is kisszámban találhatók meg alkotásai. (Exlibrismuzeum)

SOPRON LELKES LOKÁLPATRIÓTÁI ÉLESZTGETIK EMLÉKÉT.

Arra ügelytünk,
hogy az itt közölt ex librisek,
alkalmi kisgrafikák egy része
először kerüljön közlésre.

1943 Boldog Új Évet Kíván
C, 65x48 mm

C, 45x65 mm, 1946

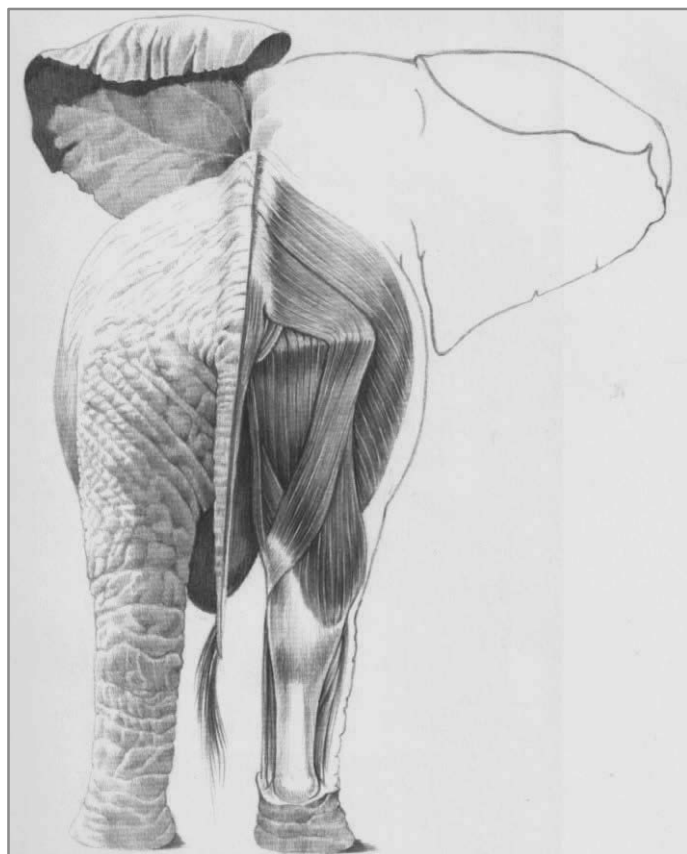
C, 40x60 mm, 1946

Ex libris Zwinz Alfréd
C3, 70x50 mm, é.n.

Másodszor is, október közepén, zárás előtt, megnéztem a Műcsarnokban a grafikusművész kiállítását. A Magyar Tudományos Akadémia rendes tagját személyesen van szerencsém ismerni, akit rendkívül nagyra tartok A nemzetközileg is elismert művész dedikálásában „Jógi segítő-jének” nevezett. Számtalan nyelvre lefordított könyveiből több is van a polcaimon. A kiállításmegnyitó után, rögvést elővettem a terjedelmes Barcsay kötetet és Leonardo Da Vinci anatómiai rajzait nézegettem a neten, háát, még nagyobb büszkeséggel töltött el, hogy ismerhetem Szunyoghyt, a MESTERT. Indíttatását vélem, tudom, hogy meghatározó volt számára édesapja, Szunyoghy János, aki a Magyar Nemzeti Múzeumnak és az

Room II. / Anatomy – Elefánt / Elephant, 2015
ceruza, papír / pencil on paper, 17x23 cm

S Z U N Y O G H Y

Afrikaexpedíciónak volt zoológusa a hatvanas években. Az állatok iránti rendkívüli érdeklődése a Magyar Természettudományi Múzeumban preparátori iskolájának elvégzésére sarkalta. 1969-ben diplomázott a Képzőművészeti Főiskolán, a rézmetszés tudományát a Pénzjegynyomdában sajátította el. Sok mindent írhatnék, de az

életműve magáért beszél. Nem emlékszem, mikor láttam ilyen csodálatos, kitűnően összeállított kiállítást, amely bármelyik európai főváros szíves fogadtatásában részeseülhetett volna. Érdeklődés van. Szunyoghy teljes életpályáját, életművét átfogta a kurátori szakértelem, réz- és linómetszeteit, az emberi és állati test anatómiai ábrázolását láthatta a közönség, valamint azokat az oktatási segédeszközöket és rajzokat, amelyek tanári és könyvkiadói tevékenységének is szerves részét képezik. Remélem sokan látták munkáit a Műcsarnokban, de, ha mégsem, a Katalógusa megvásárolható a földszinti boltban.

dr. Kőrösi Ilona SZUNYOGHY rajongó

Room II. / Anatomy – Szalakóta / European roller, 2024
ceruza, papír / pencil on paper, 16x20 cm

**Kisgrafika Barátok Köre
Grafikagyűjtő és Művelődési
Egyesület**

2025. november 12-én megtartott

KÖZGYŰLÉSE

Antalné Tari Zsuzsanna ügyvezető nyitotta meg az ülést, tájékoztatta a jelenlévőket hogy a taggyűlés határozatképes. **Dr. Kőrösi Ilona** levezető elnök és a két hitelesítő (dr. Tebeli Izabella, Antal Jenő) személyét, valamint a napirendi pontokat egyhangúan fogadta el a taggyűlés. Egyetértés született az éves tagdíj mértékének vonatkozásában.

2/2025.11.12./1. számú Határozat

2026. január 1-jétől kezdődően

4 000 Ft a KBK éves tagdíja.

A jövő évi tervekből:

1. **Dr. Juhász István** ceglédi tagtársunk felajánlotta, hogy előadást tartana **Michelangelo** művészetéről.

2. **Dr. Horváth Hilda** művészettörténész egy érdekes kutatás eredményét tárná a tagság elé. Nevezetesen, Révész Kornél (1885-1944) grafikus és gyűjtő életművéről tartana előadást.

3. **Antalné Tari Zsuzsanna** beszámolt egy készülő, **SENT HELYEK** című grafikai, KBK kiadványról, amelyhez pályázati forrást is sikerült találni. A könyv ügyvezetőnk, Molnár Icsu István és Ürmös Péter szerkesztésében jelenik meg. A jelenlévő tagok készpénz adományokkal segítették a megjelenést, mert a pályázati összeg azt teljesen nem fedezi. A kiadvány könyvbemutatója Törökbálinton lesz.

A három téma időpontjairól később rendelkeznek.

Az egyesület elnöke **Vén Zoltán** a tagság nevében gratulációját fejezte ki egyesületi tagtársunknak, **dr. Horváth Hilda** művészettörténésznek, aki az MMA Iparművészeti és Tervezőművészeti díjában, nevezetesen a **FEKETE GYÖRGY**-díjban részesült 2025. szeptember 23-án.

Ezt követően a tagok kötetlen beszélgetésbe kezdtek.

MÖGKÖLLNÉZNI KÉPESTÁR

1065 Budapest Révay u. 8. fsz. 7.

Rendkívüli örömmel harangozom be

Decsi Ilona Luca

Munkácsy-díjas grafikusművész és

Kéri Imre

Rézkarcoló Mester, Munkácsy-díjas,

Érdemes művész kiállítását

VONALAK FORMÁK PÁRBAN

A házaspár képei bizonyosan rendkívüli élményt tartogat a látogatók számára.

2025. december 12-én 17.00 órakor nyílik

a kapu, amely ezúttal is

a művészet szentélyébe vezet,

a kiállítást megnyitja

a művészetek kedvelője

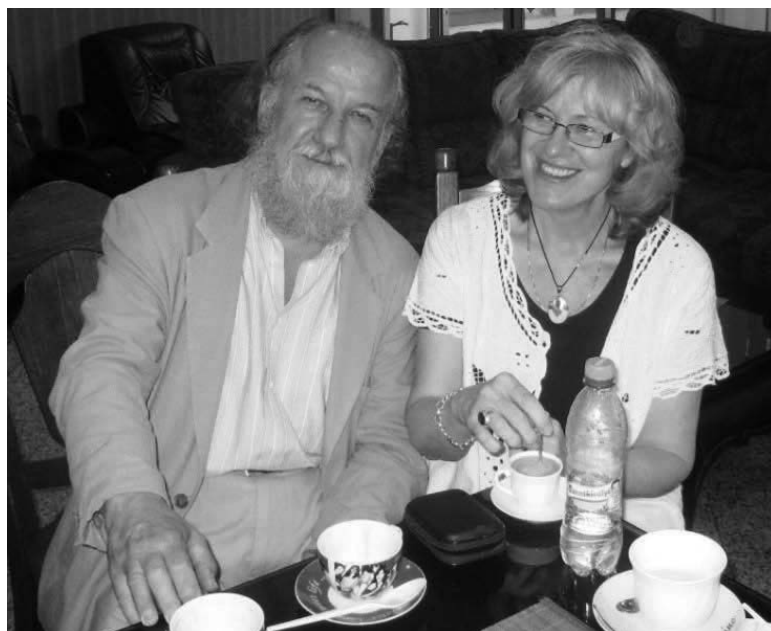
Gózon Ákos

az MMA Kommunikációs főosztályvezetője.

Háziasszony:

dr. Kőrösi Ilona

Spiritusz Rektor

PADNÉ SZABÓ MÁRIA

Országos Képző- és Iparművészeti Kiállítás Ajkán

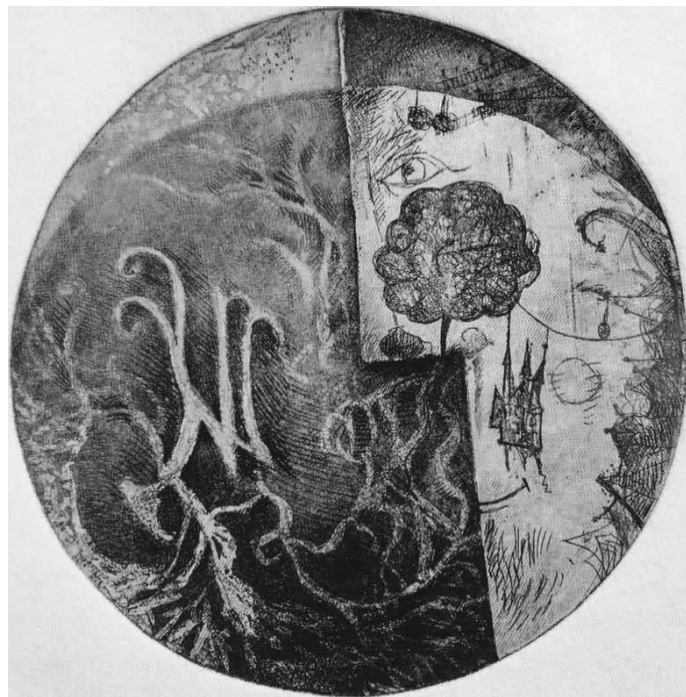
A zsűri (Lóska Lajos művészettörténész, Pataki Gábor művészettörténész és Sinkó István, a Magyar Festők Társasága elnöke) 54 alkotó 63 művét tartotta érdemesnek a kiállításra. Örömmel tapasztaltuk, hogy a kiválasztott alkotások között sok grafikát is láthattunk. Még örömtelibb az a tény, hogy a 9 díjazottból öt grafika volt. A rézkarc+aquatinta technikájú munka mellett tus és tintarajz és elektrografika is szerepel. A tárlatot három hét alatt nagyon sokan látták, a közönség tetszését fejezte ki.

BÜKI ZSUZSANNA festő. A pécsi tanárképző főiskolán Bérczes Gábor volt a tanára, ezt követően a Képzőművészeti Főiskolát látogatta, majd az Iparművészeti Főiskola mesterképzőjén vett részt. 1984-től Székesfehérvárott él. Díjak: a Fehérvári Művészek Társaságának díja, a Fehérvári Salon, Megyei Önkormányzat díja. A Tóparti Gimnázium és a Művészeti Szakközépiskola tanára. Egyéni (Székesfehérvár, Pécs) és kollektív (Székesfehérvár) tárlatokon vett részt. „Múlt és modernitás... Ránk maradt múlt... ez a mi nagy felelősségünk. A grafika, a festészet, a fotográfia érintkezési pontjait szelidítem egymáshoz korunk új műfaja, az elektrografia segítségével. Gesztusnyomaimat, akvarelljeimet ötvözöm saját fotóimmal és a számítógép kínálta szerkesztési lehetőségekkel, számomra ez jelenti a modernitást.”

Büki Zsuzsanna

Tárgyi struktúrák – elektrografia

KAPOLCSI KOVÁCS CSABA grafikusművész. Grafikai műveinek jelentős része irodalmi kötődésű. Illusztrációk mesékhez, könyvekhez, regényekhez. Alkotásaiban tulajdonképpen „meseszemüvegén át” gondolja tovább, illusztrálja életét. Grafikai nem csupán képekben megfogalmazott történetek, hanem egy világkép. Embermesék, felnőttmesék, világszemléletének mozaikjai. Ez a világkép több ezer darabból áll össze úgy, hogy minden fázisban egységes egésznek tűnik, mégis mindig fejleszthető, kiegészíthető.

Rondo – rézkarc

JÁGER ISTVÁN grafikusművész. Elsősorban a sokszorosító grafika műfajában alkot, a kisgrafikák konkrétabb világában, és a nagyméretű nonfiguratív nyomatok világában is nagy szakmai felkészültséggel és otthonossággal mozog, bravúros felületeket, varázslatos figurákat csalogtatva elő a fémlemezekből. Témái a népmesei ihletésű lapoktól a drámai feszültséget közvetítő nyomatokig ívelnek, erős szuggesztív, embert féltő tartalommal. Színes nyomatai a sokszorosító grafika ritkábban alkalmazott módszereivel készülnek, esetenként versenyre kelve a táblaképekkel, színes rajzokkal.” *Fábián László grafikusművész*

Sólyon – aquatinta, rézkarc

LŐRINCZ RÓBERT. Elsősorban grafikusként tartja számon a művészvilág. Rézkarcaival a legmívesebb kortárs grafikusok sorába lépett. Lőrincz Róbert szereti a kihívásokat, a kísérletezgetést – a tűzzománcot a képzőművészet világába emeli. A szitanyomás és az elektrografika, ami újabban nagyon izgatja. Alkotómunkáját a technika felől közelíti meg. Ahogy a technika lehetőségeit egyre jobban kiismeri, munkái megtelnek szellemmel, mondánivalóval. A humor, a játékosság is jellemzi műveit. Alkotásai sokféle életérzést tükröznek. Néha zűrzavart, elcsúsztatást, katasztrófát, míg máskor idilli nyugalmat. Mindig a művész életszemlélete jelenik meg asszociatív képi világában.

Türemkedő – rézkarc, aquatinta

VITÁRIUS NIKOLETTA SZILVIA képgrafikus. A Magyar Képzőművészeti Egyetemen 2006-ban végzett képgrafika és tanár szakon. 2010-ben a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus Kiállításrendező képzését végezte el. Részt vett az Őcsényi és Orfűi Alkotótelepeken. Alkotója a Gyulai és az Ajkai Grafikai Művésztelepeknek. Tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületnek, Magyar Grafikusok Szövetségének és a Magyar Rajztanárok Országos Egyesületnek.

Érkezés – tus, tintarajz

UJSZÁSZI RÓBERT

Nagy Árpád (4.)

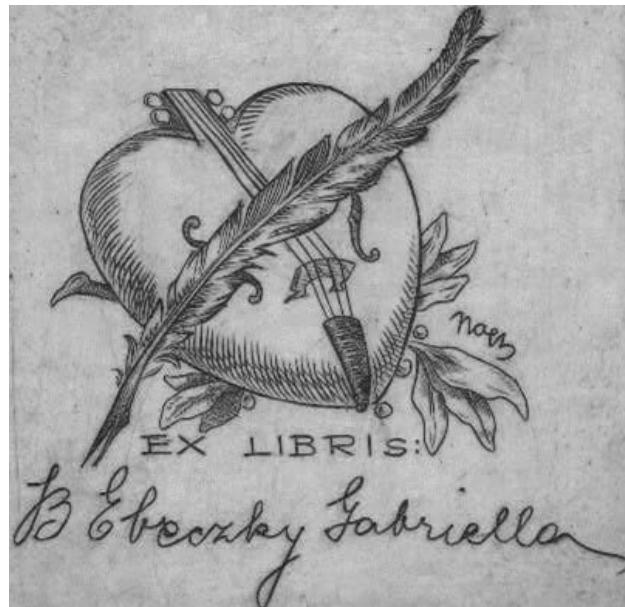
Nagy Árpád csongrádi éve

(A 2024/3. szám, 18-19. oldal folytatása)

A 15. opusszámú grafikának két, igencsak eltérő változata készült. Ez az 1934-es újévi lappár rézkarc, illetve az „a” változatként jelzett variációja hidegtű technikával született. Az alkalmi grafika eddig nem használt lehetőségeit tehát Nagy Árpád egy újabb technikával kombinálta. A szerencsemalacon (még inkább disznón) nyargaló, kulacsot és kalácsot tartó huszár mögött lenge öltözetű fruska ül, mögüle pénzt, s egyéb javakat ontó bőségszaru kanyarog elő. A háttérben öreg obsitos baka mankókkal, hátán az elköszönő év száma: 1933. A közismert újévi rigmus mellett a fölirat „ághról-szakadth NAGY ÁRPÁD CSONGRÁDRÓL”. Mint sajátos, nemesi előnévként használt epitheton ornans jelenik meg ez a valós viszonyokat tükröző jelző, amelyet néhány más grafikáján is használt a művész.

Op. 16 számú szignetje, vagy esetleg levélpapír fejléce rajzolt klisé volt Dósa Sándor (? - 1949) szentesi keramikusművész számára, akivel cserkész plakettsorozaton kívül még több más munkát is készítettek együtt. Ahogyan az előző, úgy az op. 17 sorszámú rézkarc is 1935-ben készült, utóbbi B. Ebeczky Gabriella (Barna Gáborné) székesfehérvári költő számára.

A rézbemetszett lapon hegedűvé formált szív, rajta kecses vonóként hosszú lúdtoll jelenik meg, érzékenyen utalva a bensőséges női versekre. A 15-ös opusszámú grafikához hasonlóan az op. 18-as szám alá is egy két változatban és technikában készített rézkarc tartozik. Az 1935-ös, saját nevére vésett újévköszöntő lapokon sajátos formában megfogalmazott szfinxalakat látunk.

op. 17, Gr., 1935, Cs

A 19-30. alkotói számú grafikák mind linómetszetek.

op. 15, R., 1934, Cs

Az op. 19-es címeres szignet Nagyváthy Lajos szegedi katonatiszt nevére készül. A 20-as számú könyvjegyet a művész magának készítette 1936-ban, s ugyanekkor metszett kisméretű ex libriseket családtagjainak is: felesége Nagyné Urbaniczky Júlia (op. 21.), leánya Nagy Emerencia (op. 22), idősebbik fia Nagy Árpád Dániel (op. 23.), kisebbik fia Nagy Arisztid (op. 24.), apja Nagy Gergely (op. 25) számára. Ezzel megkezdődik azoknak a személyes vonatkozású ex libriseknek és alkalmi grafikáknak a sora, amelyeken Nagy Árpád a maga, valamint közvetlen hozzátartozói és legközelebbi barátai életét örökítette meg. Az életút mérőöldkövei, főlemelő és tragikus mozzanatai mind nyomon követhetők grafikáin. A legfontosabb történéseket mintegy memoár-szerűen naplózta szimbólumokkal átszőtt grafikáin. Közhely, hogy egy alkotás mindig az alkotó művész lényét, lényegét közvetíti, Nagy Árpád esetében ez a toposz azonban a szó szoros értelmében is igaznak tekinthető. Azt hiszem az életműve e tekintetben egyedülállónak nevezhető a magyar grafikában, de talán még általában a magyar képzőművészetben is.

op. 30, L., 1936, Cs

Az op. 26. számú munka a közelebről ismeretlen benedekfalvi Luby Árvéd ügyvéd számára készült (fogat), míg az op. 27 Euler Tibor könyvjegye, amelyen könyvesládája fölé hajló magyaros viseletű alakot látunk, a kezében gyertya, amelynek fényében bagoly tömbje rajzolódik ki. Az op. 28-as lap a Szentmáry család számára készült. Dr. Szentmáry Kálmán (1906-1989 után) csongrádi származású jogász Nagy Árpád jóbarátja volt, két lapot is készített ajándékba számára. Ezen a grafikán

az írópadon ülő deák a jogi pályára utal, az árnyképként jelentkező szerzetes és a kereszt alakja pedig arra, hogy Szentmáry eredetileg papnak készült (édesanyja Juhász Gyula költő unokatestvére volt). op. 29 számú ex librisén írógépen töprengve ücsörgő alakot látunk, szipkájából gomolyog elő neve: Szitnyai Zoltán (1893-1978), aki a korban jól ismert író, forgatókönyvíró volt, a Nyugatban és számos jeles lapban is publikált.

Az op. 30-as számot viselő alkotás alkalmazott grafika, amely Dósa Sándor keramikusnak készült. A kissé ledér leányzót ábrázoló lap felső része szinte csendélet szerűen megfogalmazott, alsó traktusa azonban a pozitív és negatív formák játékára alapozó egyszerű, de jól kitálat geometrikus „szintrajz”.

op. 31, 1936

Az op. 31. számú, saját névre készült újévi lap az eddigi többnyire letisztult, eléggé koherens összeállításokkal szemben számos különböző elemet vonultat föl, amelyek egy részét nehéz egységes eszmei rendszerbe foglalni. A lapon a gázmaszkos puttó és a börtönablakban föltűnő évszám mintha a háború előérzetét sugallnák. Az op. 32-es könyvjegye K. Nagy József (1888-1962) református lelkipásztor és a csongrádi református templom építtetője számára készült 1937-ben, éppen a templom

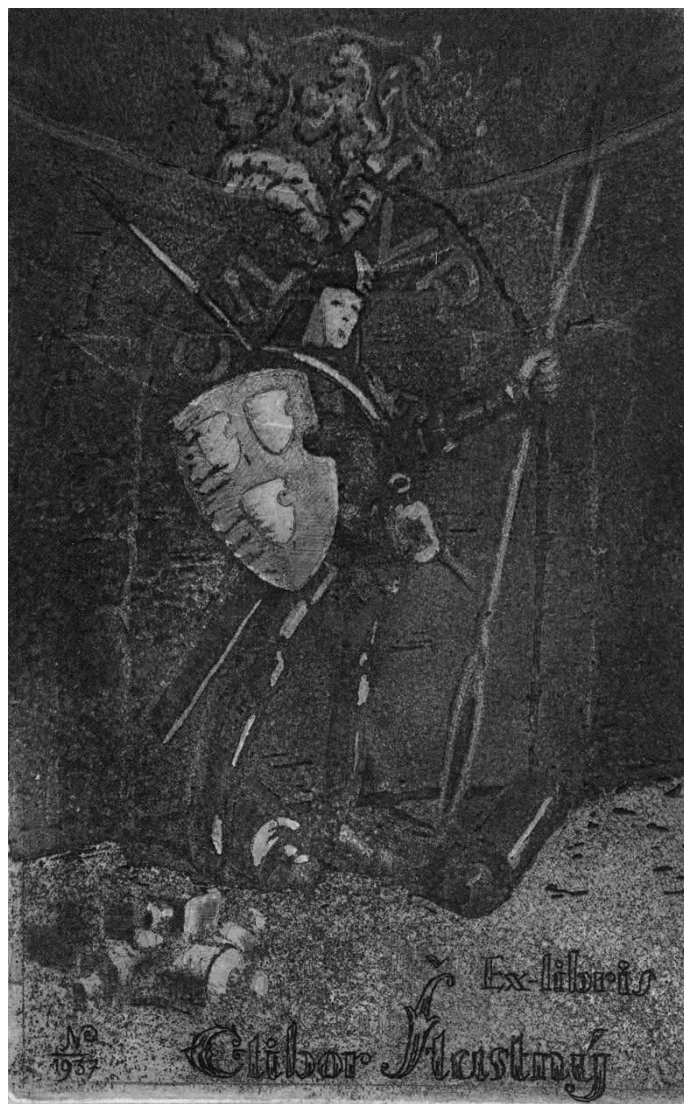
fölvázolásának évében. Gyanítható, hogy a Pirooska János kezdeményezésére épített kis templomépület (amely a lapon is szerepel) belső díszítésének létrehozásában Borbás Imre műbútorasztalos mellett Nagy Árpád is vállalhatott némi részt, annál is inkább, mert az úrasztali edények közül egy szép ezüst tálcát Nagy Árpád készített (igaz, ez még 1935-ben született K. Nagy József negyedszázados papi működése emlékére).

op. 33, F., 1937, Cs

1937-ben készült az a fametszetű könyvtulajdonjegy is (op. 33), amely patikabelsőt ábrázol, s Gömöri János csongrádi gyógyszerész számára készült (az előtérbe helyezett fóliáns iniciáléiban elrejtve találjuk meg a művész monogramját).

Az ugyanakkor készült op. 34 számú rézmetszetű lapon újabb technika kipróbálásával szélesítette alkotói repertoárját Nagy Árpád. A foltmaratás (másként aquatinta) módszere egy igen „sűrű”, gazdag felületmegmunkálást tesz lehetővé, amellyel az árnyékos részek kidolgozásánál a művész kiválóan élt és bánt. A grafika közepén a „kultúra lovagja” áll, karján a képzőművészetek hármaspajza, s mintázószerszámokkal, ecsettel van fölverte. Ez a Ctibor Štasný cseh művész számára készült rézkarc finomsága miatt érdemel különös figyelmet. Ezután az 50. opusszámmig terjedő valamennyi grafika rézkarc technikával készült. Ez az első kisgrafikája, amelyet külföldi partner számára készített.

op. 34, R., aquatinta 1937, Cs

Az op. 35-ös darab bizonyos Takáts István nevére szól, s ugyancsak akvatintával készült a rajta látható néprajzi jelenet. Az op. 36. számú könyvjegy Lisy Viktor csongrádi gimnáziumi tanár részére készült mezzotinta technikával: egy női portré lágy, a megmunkálásból adódóan igen finom hangolással.

Kozmann Ferdinánd részére metszette rézbe op. 37. számú ex librisét, amelyen hegyromra kapaszkodó hegymászó kap madárként lehulló könyve után. 38-as opusszámmal jelzett lapján kis tájképet látunk minarettel. A Vásárhelyi Pál csongrádi gimnáziumi direktor könyveibe készített grafika a tulajdonos keleti érdeklődésére utal (op. 38.). A Vásárhelyi által fordított Bolgár írók – Húsz bolgár novella című kötetet Nagy Árpád illusztrálta (éppen 1937-ben, amikor a grafika is készült).

A Nagy Árpád kisgrafikai munkássága sorozatból eddig megjelent:

1. Nagy Árpád kisgrafikai munkássága (2023/3. szám, 6-9. oldal)
2. Grafikusai munkássága – általában (2024/1. szám, 16-17. oldal)
3. Nagy Árpád csongrádi éve (2024/3. szám, 18-19. oldal)
4. Nagy Árpád csongrádi éve folytatás (2025. 3-4. szám., 36-38. old.)

KORMÁNYOS ANDRÁS

Mayer Gyula

szegedi grafikus

Köszönöm a szegedi Kisgrafika Barátok meghívását és a lehetőséget, hogy Mayer Gyula (1942–2002) grafikus, illusztrátor, karikatúrista, plakát és könyvtervező, volt gimnáziumi osztálytársamról megemlékezhetek és bemutathatom életét, munkásságát.

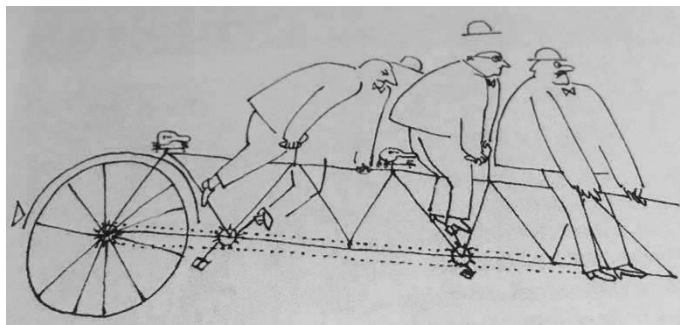
Gyula tehetségét édesapjától, Mayer Jánostól örökölte, aki műbútorasztalos és faszobrász végzettséggel rendelkezett. Zongorakávé, öntőmintát, hídmodell, patika-, boltberendezéseket készített, de a képzőművészet minden ágával foglalkozott. János fia Gyuszi tehetsége már a középiskolában a Radnóti Miklós Gimnáziumban megmutatkozott. A *Piszkafa* című faliújságon a korabeli „média”, melyet Papós Mihály osztályfőnökünk szerkesztett, barátom megörökítette a diákélet epizódjának 10–15 humoros jelenlétét. Még nem volt 16 éves, amikor 1958 februárjától rajzait a szegedi *Délmagyarország* napilap kezdi közölni. Karikatúrái, humoros rajzai mellett rovat és sorozatcímek, szépirodalmi alkotásokhoz készített illusztrációkat. Több éven át az ő szépen formált egyedi betűivel jelent meg a *Tiszatáj* folyóirat címlapja. Ahol az 1959-ben indult *irodalmi kiskönyvtár* szerkesztősége felkérte Papp Lajos *Kikiáltó* című verseskötetéhez rajzok készítésére. Ő tervezte meg osztályunk számára tablónkat. 1961-ben a végzős szegedi orvostanhallgatók évkönyvéhez rajzolt humoros illusztrációkat.

A gimnázium befejezése után nem adatott meg számára a továbbtanulás, a szegedi Tervező vállalatnál modellezőként dolgozott. A *Tiszatáj irodalmi kiskönyvtár* kötetéhez készített illusztrációkat. A Magvető Kiadó és a Móra Ferenc Múzeum is meghívta kiadványai, évkönyvei borítóinak megtervezésével. 1968-ban eredményesen elvégezte a nagy múltú Lipcsei Grafikai és Könyvművészeti Főiskolát.

ságírók Országos Szövetségének.

Mayer Gyula tervezte a nagy sikerű, Corvina által többször kiadott *Budapest anno*, a nagyon szép Bakonyi Tibor, Magyar Ede szecessziós épületeit bemutató könyvet. Számos gyermekirodalmi könyvet illusztrált a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadónak.

Mayer Gyulát kérték fel az 1980-as Korniss Péter tihanyi plakát és katalógustervének elkészítésére. Bakos Katalin a magyar plakátművészet történetét feldolgozó monográfiájában olvashatjuk, hogy a Skála Áruház (mely 1976-ban nyílt meg) két mágnespatkóból formált emblémáját is ő rajzolta. Filmplakátokat is tervezett, például *Apám néhány boldog éve. Egy zsaru bőréért* című francia, *Láz-roham* című csehszlovák filmért pénzjutalmat kapott. 1975-ben plakátterveiért Nívó-díjban részesült. Több alkalommal nyerte el a *Szép magyar könyv*-höz kapcsolódó elismeréseket. A hazai könyv és folyóirat kiadás művészi, szakmai értékmérőjének versenyen négy alkalommal díjat, három alkalommal oklevelet nyert. A hét elismerés közül hat a Corvina Kiadóhoz, egy a Móra Ifjúsági Könyvkiadó kiadványaihoz kapcsolódó. Külföldi elismerése IBA díj (Internationale Buchkunst Ausstellung Leipzig).

2002-ben távozott örökre körünkől.

Minden témakörből kézbe vették és érdeklődve tekintették meg a jelenlévők a Mayer Gyula rajzaival illusztrált könyveket.

Vasné dr. Tóth Kornélia előadása Sárbogárdon

Az Országos Könyvtári Napok programsorozatának részeként tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást 2025. október 6-án a sárbogárdi Madarász József Városi Könyvtárban Vasné dr. Tóth Kornélia, az Országos Széchényi Könyvtár Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtárának tudományos munkatársa.

A könyvjegy múltja és jelene: kisgrafikák könyvekben és műgyűjteményekben című, vetített képes előadásában a Sárbogárdról származó kutató az ex libris műfajának történetét, sokszínűségét és kulturális értékét mutatta be. Nagy Beáta, a könyvtár igazgatónője köszöntőjében kiemelte, hogy az előadó több alkalommal is volt már az intézmény vendége, és több sárbogárdi vonatkozású, nyelvészeti és helytörténeti témájú kötetének könyvbemutatóját is itt tartották.

Vasné dr. Tóth Kornélia előadásában az ex libris fogalmát, készítési módjait, fejlődési ívét és történetét ismertette, kitérve a régi és a modern könyvjegyek típusaira, valamint a gyűjtésüket segítő egyesületekre is. A XVI. századtól napjainkig áttekintést adott a legjelentősebb gyűjtőkről és gyűjteményük különleges darabjairól.

Az érdeklődő közönség

2025. OKTÓBER 6.,
HÉTFŐ 17.00

MADARÁSZ JÓZSEF
VÁROSI KÖNYVTÁR
SÁRBOGÁRD,
HŐSÖK TERE 16.

A KÖNYVJEGY MÚLTJA ÉS JELENE:

KISGRAFIKÁK
KÖNYVEKBEN ÉS MŰGYŰJTEMÉNYEKBEN

MNMKK
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

VASNÉ DR. TÓTH
KORNÉLIA

TUDOMÁNYOS
KUTATÓ

ELŐADÁSA

A RENDEZVÉNYT AZ ELŐADÓ MUNKÁSSÁGÁT BEMUTATÓ KIÁLLÍTÁS KÍSÉRI.
MINDEN ÉRDEKLŐDŐT SZERETETTEL VÁRUNK! A PROGRAM INGYENES.

összefogas.ikszykonyvtarak.hu

Nemzeti
Kulturális
Alap

Vasné dr. Tóth Kornélia előadást tart
a sárbogárdi könyvtárban

Az OSZK 2023-ban indított tartalomszolgáltató oldalát, a *Könyvjegytár*at (<https://konyvjegytar.oszk.hu/>) is bemutatta, amelyen már több mint tízezer ex libris és azok leírása érhető el.

Az előadó gazdagon illusztrált példákön keresztül szemléltette, hogy az ex librisek sok esetben a megrendelő foglalkozását, érdeklődési körét vagy személyes szimbólumait tükrözik. Megjelentek könyvet ábrázoló, híres épületeket és tájakat bemutató, irodalmi és történelmi utalásokat hordozó, valamint néprajzi és mitológiai témájú alkotások is. A közönség láthatott több híres történelmi és irodalmi személyiséget – köztük Zrínyi Miklós, Széchényi Ferenc, Kossuth Lajos, Apponyi Sándor,

Babits Mihály, Radnóti Miklós, Juhász Ferenc és Csoóri Sándor – részére készült könyvjegyet is.

Az előadás külön aktualitását adta, hogy október 6-án, az aradi vértanúk emléknapiján került sor a rendezvényre: a program során a kivégzett honvédtiszteket ábrázoló ex librisek is szerepeltek. Vasné dr. Tóth Kornélia ezenfelül több alkotással emlékezett a 200 éve született Jókai Móra, akinek tiszteletére készült grafikák közül több az előadó nevére szól.

A rendezvényhez egy *kísérőkiállítás* is kapcsolódott, amely a kutató tudományos munkásságát mutatta be: a tárlat

a Madarász József Városi Könyvtár állományában található írásaiból, könyveiből és katalógusaiból áll össze, és október végéig tekinthető meg az intézményben.

Vasné dr. Tóth Kornélia 2008 óta a nemzeti könyvtár munkatársa, ahol fő kutatási területévé vált az ex libris műfaja. A témában nemzetközi kitekintésű doktori értekezést készített, számos szakkönyv szerzője, több mint ötszáz magyar és idegen nyelvű szakkikk írója, valamint tizenkét éven át szerkesztette a *Kisgrafika* folyóiratot.

(Forrás: Az ex libris műfajának múltjáról és jelenéről tartott előadást Vasné dr. Tóth Kornélia Sárbogárdon, az Országos Széchényi Könyvtár honlapja, 2025. október 8., https://oszk.hu/hirek/az-ex-libris-mufajanak-multjarol-es-jenelerol-tartott-eloadast-vasne-dr-toth-kornelia-sarbo-gardon_251006)

Vasné dr. Tóth Kornélia
az előadásához kapcsolódó kiállításon,
a tárlókban válogatás saját szerzésű könyveiből, írásaiból

DR. TEBELI IZABELLA

Kína a la Kőrösi

DR. KŐRÖSI ILONÁNK ismét felejthetetlen délutánnal ajándékozott meg bennünket júniusban! Glaser Krisztina kalauzolásával olyan színes betekintést nyertünk a kínai útjuk kulisszatitkaiba, hogy már holnap csomagolnánk, hogy a saját bőrünkön érezhessük a selyem érintését vagy a suhanó mágnesvasút keltette szélvihart. Érdekesebbnél érdekesebb történeteket hallgattunk a leghosszabban uralkodó császárnőről Ce-hsziről, akivel nem volt jó összerúgni a port (saját fiát és férjét is megölte a hatalomért) vagy, hogy hol alakult meg a kommunista párt Shaghaiban, igen a piros lámpás negyedben 1921-ben. Megnézhettük a világ leghosszabb folyosójának részletét és Shanghai felhőkarcolóit, amik úgy bújnak elő a földből, mint a gombák, volt olyan év, amikor minden második nap átadtak egyet. Megtudtuk, hogy hány eredeti felvétel van a Tienanmen tér cekkeres emberéről, aki a világ tíz meghatározó embere közé is beválasztották, mert a kellő pillanatban került lencsevégre. További sorsa azonban ismeretlen. A mandarinnyelvről is megtudhattuk miért lett hivatalos nyelv, vagy miért lett Kelet Vencéje Szucsou (Suzhou). A Kínai Nagy Fal mégsem látszik az úrból? Egy szó, mint száz még órákig hallgattuk volna az úti beszámolót. És az egyik útitárs Gecse Sándor egy csodás meglepetéssel készült, egy cukrász remekkel, amit először bámulatos kínai tematikájú makettnek néztünk, de az íze meggyőzött bennünket, hogy egy tortával van dolgunk. Köszönjük Ilona! Én még külön hálás vagyok, mivel e fotómontázs miatt jutottam el októberben Kínába és immár én is órákat tudnék mesélni, hogy milyen szerethető és gazdag kultúrájú vidék.

2026.

szeptember 1-6. között Varna ad otthont a 41. FISAE Kongresszusnak

A szervező Jordan Petkov Alapítvány közzétette a részvételre vonatkozó információkat. Az a gyűjtő, aki 2025. december 31-ig jelentkezik és befizeti a részvételi díjat 160 euróért csatlakozhat kísérője pedig 110 euróért. Aki 2026. április 30-ig jelentkezik már 175 eurós díjat, aki még később augusztus 31-ig teszi meg jelzését, annak 190 eurót kell félretennie a kongresszusi költségekre. Aki valamiért mégsem tudna végül elutazni, de már befizetést teljesített az augusztus 1-jéig a teljes összeget visszakapja 10% kezelési díj levonását követően. Az esemény a Hotel Chermo More nevű szállodában kerül lebonyolításra, ahol kedvezményesen szállást is lehet foglalni, melynek szobaára két fős elhelyezésnél reggelivel: 97 euró, míg egyágyas szoba: 83 euró. A hotel Varna belvárosában található, pár lépésre a strandtól. Sajnos Várnába egyik fapados sem indít járatot, így legközelebbi település Burgas, ahonnan saját szervezéssel kell megoldani a Várnába való tovább utazást. Egyelőre a bővebb program nem elérhető a szervező honlapján:

www.jordanpetrov.foundation

A jelentkezéssel kapcsolatos

bővebb információkért keressétek **dr. Tebeli Izabellát** vagy a szervező facebook oldalát vagy contact@jordanpetrov.foundation címre küldhetitek kérdéseiteket angolul.

41. FISAE 2026 VARNA – PÁLYÁZAT

A verseny téma megkötése nélkül került kiírásra, de azon művészeknek, akik a nemzetközi várnai nyári fesztivál témakörében nyújtanak be műveket, külön díjjal fogják értékelni. Ezek az alkotásokon az **Exlibris 100 years „Varna Summer” International Music Festival** vagy **Exlibris 100 years „Varna Summer” IMF** feliratoknak szerepelniük kell.

1. maximum 5 db (2024. augusztus – 2026 között készített) pályaművet lehet benyújtani egy művésznek egyenként 3 szignózott példányban. A műveken szerepelni kell az **exlibris/bookplate** szövegnek, valamint a tulajdonló élő személy vagy működő szervezet nevének.

2. Nincs technikai megkötés, digitális művek is megengedettek. Fénymásolatok, rajzok vagy vázlatok nem engedélyezettek.

3. A pályamű hátoldalán (ceruzával és nyomtatott nagy betűkkel) fel kell tüntetni: /1./ alkotó nevét (keresztnev, családi név sorrendben), az országot; /2./ a mű címét; /3./ a technikát; /4./ a mű méretét mm-ben; /5./ ha monogramot használt a művész, annak teljes kiírása; /6./ a keletkezés évét.

4. A pályamű maximális mérete 190x190 mm. A papír amire kerül nem lehet nagyobb mint 290x210 mm (A4)

5. BEÉRKEZÉSI HATÁRIDŐ 2026. JÚLIUS 1.

Fontos, hogy a pályázathoz a beküldési nyomtatványt is **aláírva csatolni szükséges.**

Postacím: Nelly Valcheva, Largo Art Gallery
8 Han Krum Str.
9000 Varna, Bulgaria

Az első díj:

1000 euró, megosztott díj esetén 500-500 euró

Különdíj a Várnai zenei fesztivál témáért: 600 euró

35 év alatti fiatal művészek különdíja: 400 euró

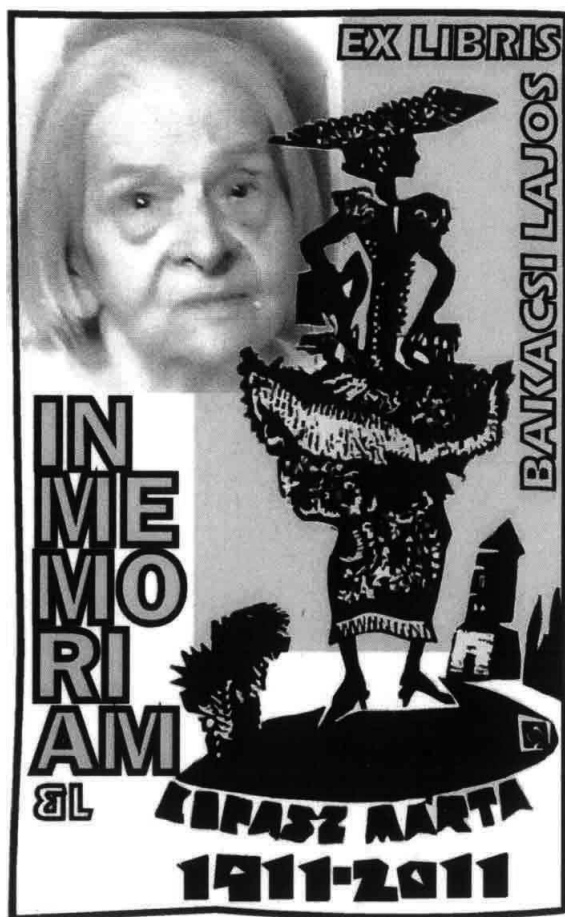
Largo Galéria különdíja

A zsűri különdíja

A beküldött pályaművek szabadon felhasználhatók és reprodukálhatók: katalógusban, poszterként, könyvben, stb. A díjazott és a kiválasztott pályaművek katalógusban jelennek meg és kiállításra kerülnek a világtalálkozón. A pályázat benyújtásával a művészek a fenti kritériumokat elfogadják. Esetleges további információt a következő címen lehet kérni: +369888457085

contact@jordanpetkov.foundation
vagy fisae.info@gmail.com

Várnát gyakran Bulgária tengerparti fővárosaként emlegetik, és nem véletlenül, hiszen a város történelmi látnivalókban rendkívül gazdag. Az ókortól kezdve a középkoron át egészen az újkorig, minden korszak építkezéseit csodálhatjuk meg itt. Nagyvárosként nemcsak műemlékek, múzeumok és építészeti különlegességek találhatók itt, hanem számos szórakozóhely és étterem is, amelyek bemutatják a bolgár konyha inycsiklandó fogásait. A várostól északra mintegy 18 km-re elhelyezkedő Aquapolis aquapark világszínvonalú szolgáltatásokat kínál. Az Aranyhomok, Bulgária híres tengerparti övezete, szintén ebben a régióban helyezkedik el. A város palotái és műemlékei széles időszakokból származnak, beleértve az ókori, középkori, reneszánsz és modern épületeket, amelyek gazdag építészeti élményt nyújtanak. Több múzeum és galéria látogatása is lehetséges, melyek különleges gyűjteményeikkel várják a látogatókat. Varna széles sugárútjairól és rendezett városképéről ismert. Az éttermekben és kávézókban bőséges bolgár gasztronómiai választékot találunk. Kellemes sétákat tehetünk a tengerparti sétányokon, amelyek hosszú kilométereken át húzódnak. Érdeemes ellátogatni a kikötőbe is, ahol impozáns tengerjárókat csodálhatunk meg.

Bakacsi Lajos, *op. 193*, CAD, 95x60 mm, 2011

KOPASZ MÁRTA grafikus- és festőművésznő 1997-ben lett Szeged díszpolgára. A 2011-ben elhunyt művésznő, a KBK Szegedi Csoportjának létrehozójának emléklakettjét avatta fel Benyik Atya október 27-én. A tarjáni Tátra templom kapuzatára került plakett Fritz Mihály alkotása.

A Szent Gellért templom (Tátra tér 5.) 30 éve épült, imahely bővítésére hivatkozva sok támogató segítségével. A templom keresztelőjéhez Varga Mátyás (volt KBK elnök) készített kerámia képet. A templom kapuja szőlőfürt panteontját Tóth Sándor szobrászművész, Kopasz Márta tanártársa tervezte.

Bakacsi Lajos, *op. 194*, CAD, 90x70 mm, 2011

Márta néni munkásságát
RÁCZ MÁRIA
a szegedi KBK vezetője ismertette
az egybegyűlteknél.

PADNÉ SZABÓ MÁRIA

Tilhof Endre születésnap i köszöntése

Ajka város díszpolgárának, Tilhof Endrének 90. születésnapjára családja, barátai és tisztelői köszöntő kötetet adtak ki. A múltnak soha nincs vége címmel. A város történetének, életének legalaposabb ismerője könyvtáros, könyvtárigazgató, helytörténet kutató- és író, a KBK ajkai csoportjának alapítója a Kisgrafika olvasóinak is ismerős lehet, mert 1991 és 2017 között több cikke is megjelent a folyóiratban. (Vértess Miklós, 1991. 1. sz. 7-8. oldal; Bagarus Zoltán, 2000. 1. sz. 2. oldal; Az Ajkai KBK vázlatos eseménynaptára, 2013. 2. sz. 10-12. oldal; Fogyatozunk. Kundermann Jenő halálára, 2017. 2. sz. 6-7. oldal)

Személyesen is találkozhattak vele azok, akik részesei voltak az Országos Kisgrafikai Találkozóknak.

Tizenkét önálló könyve, ugyanennyi szerkesztett kötete, az általa alapított *Ajkai Századok* helytörténeti folyóirat tizenhét évfolyamának számai, számtalan cikke és tanulmánya egy teljes, de szerencsére még befejezetlen életmű tanúi.

Nevéhez fűződik a KBK ajkai csoportjának alapítása is. 1980. november 16-án Medgyesy Miklós gimnáziumi tanár vezetésével alakult a kör, de az irányítást hamarosan Tilhof Endre vette át. A csoport alkotói és gyűjtői rendszeresen vettek részt találkozókön, kiállításokon. 1985-ben Ajka rendezte a XI. Országos Kisgrafikai Találkozót. Az alkalomra nemzetközi ex libris pályázatot hirdettek, a díjazottak közül néhány a kiadványt illusztrálta (Bagarus Zoltán, Kósa Bálint, Medgyesy Miklós, Nagy László Lázár, Várkonyi Károly).

Természetes, hogy az alkotók munkáiból a könyvtárban kiállításokat rendeztek. (Andruskó Károly, Bagarus Zoltán, Baranyai Ferenc, Gál Zsigmond, Kapolcsi Kovács Csaba, König Róbert, Laluk György, Nagy László Lázár, Ürmös Péter).

A gyűjtők is bemutatták kollekciójuk egy-egy részét, legtöbbet a könyvtárhoz tartozó múzeum galériáján. (Fülöp Irén, Krajcsi Tiborné, Kundermann Jenő, Radó Andrásné, Padné Szabó Mária). A kiváló könyvtárközi kapcsolatoknak köszönhető, hogy a kiállítások egy részét más városokban is bemutathattuk. A kötetben publikáló Hermann István dr. 1986-tól a Pápai Jókai Mór Városi Könyvtár igazgatója méltatásában kiemelte Tilhof Endre hallatlan precizitását, elmélyült kutatómunkáját, mintaszerű szerkesztését. Kettőjük példás kapcsolatának eredménye, hogy a pápai könyvtár számos alkalommal adott helyet kiállításainknak. Több esetben katalógust készítették, emlékeztető füzetet adtak ki, beszámoltak rólunk a helyi médiában. A kiállítások anyagát a fiókkönyvtárakban is bemutatták.

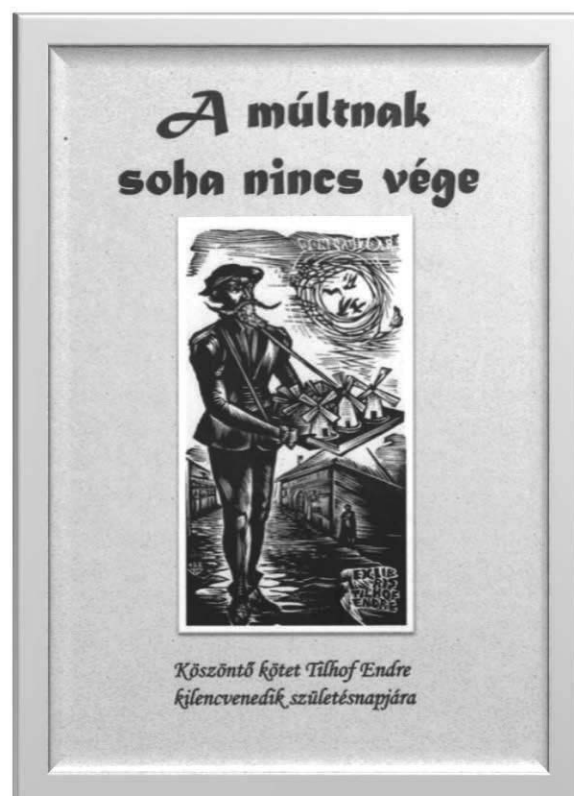

Bagarus Zoltán, X3+C7, 55x115 mm, 1987

Kovács Emil köszöntőjében arra emlékezik, hogy együtt kezdték pályájukat Devecserben. Endre azután Ajkán kapott feladatot, Emil maradt. Mindketten igazgatók lettek. Kapcsolatuk nem szakadt meg, a mai napig társalognak egymással a világháló segítségével, mi pedig, ajkai alkotók és gyűjtők több alkalommal is megmutathattuk gyűjteményünk egy-egy részét a gyönyörű Devecseri Kastélykönyvtárban.

Kertész Károlynak, a Tapolcai Városi Könyvtár igazgatójának mondatával minden tekintetben egyetértünk: „Biztos alapot teremtettél utódaid számára.”

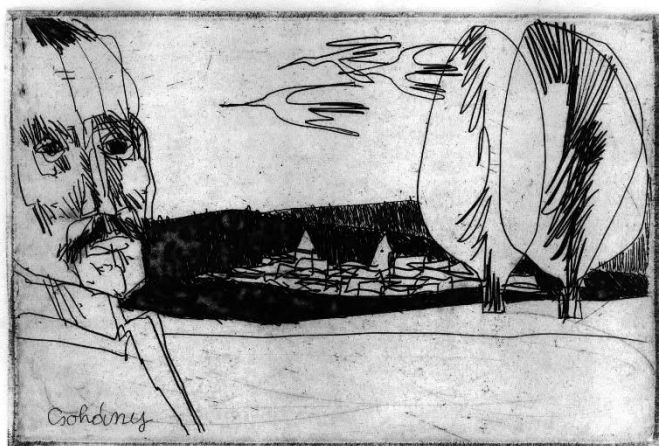
A kötet címlapján szereplő Nagy László Lázár fametszete, Don Quijote az örök illúziók és reménytelen küzdelmek allegóriája. Nekem nem csak a szélmalomharcot üzeni ez a választás, hanem az önzetlenséget, erkölcsi és lelki nemességet. Tilhof Endrének jó egészséget, munkájához sok sikert kívánunk!

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT

Csohány Kálmán

Pásztó, 1925. január 31. – Budapest, 1980. április 2.

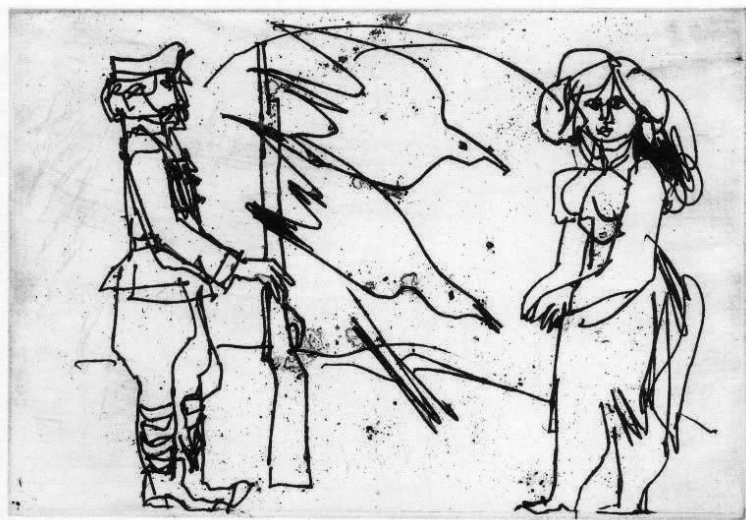
Wormenber

Csohány 1974.

Csohány Kálmán, C3, 100x145 mm, 1980

Csohány Kálmán, X2, 72x52 mm, 1971

Csohány Kálmán, C3, 98x146 mm, 1974

75 ÉVE SZÜLETETT

Kerékgyártó László

Nagyvárad, 1950 –

Kerékgyártó László, 120x103 mm

Kerékgyártó László, CAD, 110x75 mm, 2014

RÁCZ MÁRIA

Visszatekintés a 2024. évre KBK – SZEGED

JANUÁR 12.: Bakacsi Lajos művésztagunkat köszöntöttük 75. születésnapján hetvenöt általa készített kisgrafikák megtekintésével.

Bakacsi Lajos, *op. 172, CAD, 80x80 mm, 2007*

(Buday György, Kolozsvár, 1907. április 7. – Coulsdom (Anglia) 1990. június 12. Grafikus, fametsző, könyvművész, díszlettervező. A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának alapítói közé tartozott.)

FEBRUÁR 9.: Bánsági András (Temesvár, 1914 – Budapest, 1993) tipográfus, festő-, grafikusművészt mutatta be és méltatta munkásságát Bakacsi Lajos. A több mint 10 000 grafikáiból kiemelte Tabánról készült hangulatos alkotásait.

Cseh Gusztáv és ifj. Cseh Gusztáv (Kolozsvár 1934-1985) grafikusművészek munkásságát ismertette Rácza Mária. Megnéztük a *Hatvan főember* és a *hatvanképes Jelenések* kiadványokat.

MÁRCIUS 25.: Húsvét a festészetben Szabó András művész tagtársunk előadása alapja a németalföldi Hieronymus Bosch (1450-1516) festőművész munkája volt.

ÁPRILIS 12.: Nagy Árpád (1894-1959) ötvös, grafikus művész és fiai Nagy Árpád Dániel (1922-1985), Nagy Arisztid (1924-1974) sokoldalú, tehetséges alkotók életét, munkásságát mutatta be Ujszászi Róbert muzeológus tagtársunk.

MÁJUS 10.: Diskay Lenke (Kiskundorozsma, 1924. aug. 22. – Budapest, 1980. dec. 13.) grafikusművésznő munkásságát mutatta be Rácza Mária. A művésznő nagygrafikáiból készült kiállítást kisfilmen néztük meg.

Diskay Lenke, *op. 143, XI/2, 95x53 mm, 1969*

JÚNIUS 21.: Rácza Mária beszámolója a budapesti KBK taggyűléséről.

Fischer Ernő (Losonc, 1914 – Budapest, 2002) festőművészt tanítványa, Bakacsi Lajos hozta közénk mitológiai és tájképein.

JÚLIUS 4.: Orgovány Erika (Gyula, 1953 –) festő- és grafikusművésznő életmű tárlatát tekintettük meg a Dóm Látogatóközpontjában.

SZEPTEMBER 13.: Simon András (Budapest, 1958. február 4. – Budapest, 2024. március 23.) grafikusművészre emlékezett Rácza Mária, az alkotó két szegedi kiállítását, az ott elhangzott beszélgetést idézve.

OKTÓBER 1-5.: 40. Nemzetközi Ex libris Kongresszus Palma de Mallorca. Magyarországról részt vett Rácza Mária, Sárszegi György, dr. Tebeli Izabella, Kiss Norbert.

OKTÓBER 11.: A Vedres István Építőipari Szakközépiskolában Bakacsi Lajos festményeiből nyílt tárlatot tekintettük meg a művész kalauzolásával.

NOVEMBER 13.: 40. Nemzetközi Ex libris Kongresszusról beszámolt Rácza Mária: A csere napokat 110 fő látogatta meg, művészek, gyűjtők a világ minden részéről Argentínától Japánon, Kínán, Belgiumon át Spanyolországig. A kiállítás témája a BÉKE volt, 500 db pályamű érkezett 260 művésztől, a KBK-t Molnár Icsu István és Balajti Károly képviselte. A nemzetközi elnök Maria Casas Hierro katalán művész, a titkár Olli Ylönen finn gyűjtő, magyar kapcsolatokkal. A begyűjtött kisgrafikákat helyi kiállításon ismerték meg a jelenlévők.

DECEMBER 5.: Munkácsy Mihály (Munkács, 1844. február 20. – Endenich, 1900. május 1.) az elfelejtett asztalos inasból lett festőművész óriásról Szabó András művészetpedagógus, festőművésztől megtudtuk, hogy Munkácsy nem akart szentkép festő lenni, az Igére, Jézus hiteseles történetének ábrázolására törekedett.

Mikulás napi ajándékozással fejeztük be az évet.

RÖVID HÍREK

DR. KRIER RUDOLF HAGYATÉK KIÁLLÍTÁSA

Szeged, Központi könyvtár, szeptember 4-30.

A kevesek által ismert gyűjtemény, dr. Krier Rudolf, a Kisgrafika Barátok Köre szegedi csoportjának volt titkára, több ezres ex libris gyűjteményének darabjai feltárltak. A közel húsz éve feldolgozatlan anyag gyöngyszemei például a 250 darabból álló Fery Antal fametszetek és Petry Béla, Csiby Mihály 70 darabos linometszet sorozatai. A rejtett titkokra fény derült a kamarakiállításban. Krier Rudolfnak (1910-2000) közel 4500 példányt számlál a hagyatéka. Szegeden született, itt járt piarista gimnáziumba, majd két évig Bécsben kereskedelmi ismereteket tanult. Hazatérve apja Klauzál téren lévő szabóüzletében tevékenykedett, közben jogi tanulmányokat folytatott. Később a Szegedi Szűcsipari Szövetkezet jogásza lett 1976-os nyugdíjazásáig. A hagyatéka a gyűjtő 2000-ben bekövetkezett halála után került a könyvtár birtokába. A szegedi grafikai hagyományt az 1930-as években Buday György, Bordás Ferenc és Kopasz Márta alapozták meg és hívták életre a ma is működő Kisgrafika Barátok Körét. Kopasz Márta grafikusművész 1961-ben szervezte meg a KBK szegedi csoportját, melynek tagjai csatlakoztak az 1959-ben Budapesten újjáalakult KBK-hoz. 1982-ben Kopasz Márta a kör vezetését átadta dr. Krier Rudolfnak. 1989-től, jelenleg is, Rác Mária a vezetőjük. A Somogyi-könyvtár 1992-től ad helyet a Szegedi csoportnak.

Csiby Mihály, *op. 205, X3, 139x80 mm, 1984*

A KÖNYV SZEMIOTIKÁJA

Batthyány Károly ex librise

A Magyar Szemiotikai Társaság kiadásában jelent meg *A könyv szemiotikája* (szerk. Pölcz Ádám – Terdikné Takács Szilvia, Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest, 2024) című kötet, benne Vasné dr. Tóth Kornélia *A könyves kultúra tanúi, a heraldikus ex librisek prezentatív szimbolikája* című tanulmánya. A 2023. október 6-án, *A nyomtatott könyv szemiotikája* című nemzetközi tudományos konferencián Egerben elhangzott előadásokból szerkesztett kötet tizennégy tanulmányt tartalmaz. „A nemesi családokat identifikáló régi, címeres ex librisek tulajdonjegyként hozzájárultak a könyv és a könyvet gyűjtő bibliofil ember reprezentációjához, énkifejezéséhez, szoros összefüggésben a könyv szeretetével, védelmével” – írja Kornélia. Ezen régi ex librisekre példaként hozza többek között Nádasdy Ferenc, Esterházy Pál, Batthyány Károly, Széchényi Ferenc, Teleki Sámuel, Kollonitz László és Klimó György könyvjegyét. A könyv szemiotikai megközelítési lehetőségeit bemutató kötet beszerezhető a Magyar Szemiotikai Társaságnál.

GERŐ GYULA HAGYATÉKA

Bor István Iván, 89×85 mm, 1974

Az immár csak online megjelenő könyvtárosi folyóirat, a *Háromkő* (korábban *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*) 2025/1–2. számában olvasható cikk Gerő Gyula, az *ex libris* gyűjtő könyvtáros és szerkesztő születésének centenáriuma címmel, Vasné dr. Tóth Kornélia szerzőségével. A centenáriumi megemlékezésen túl annak kapcsán született az írás, hogy Gerő Gyula könyvtáros művészeti, kisgrafikai hagyatékából utódai megajándékozták az Országos Széchényi Könyvtár Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtárát, mely révén mintegy 720 ex librisszel gyarapod-

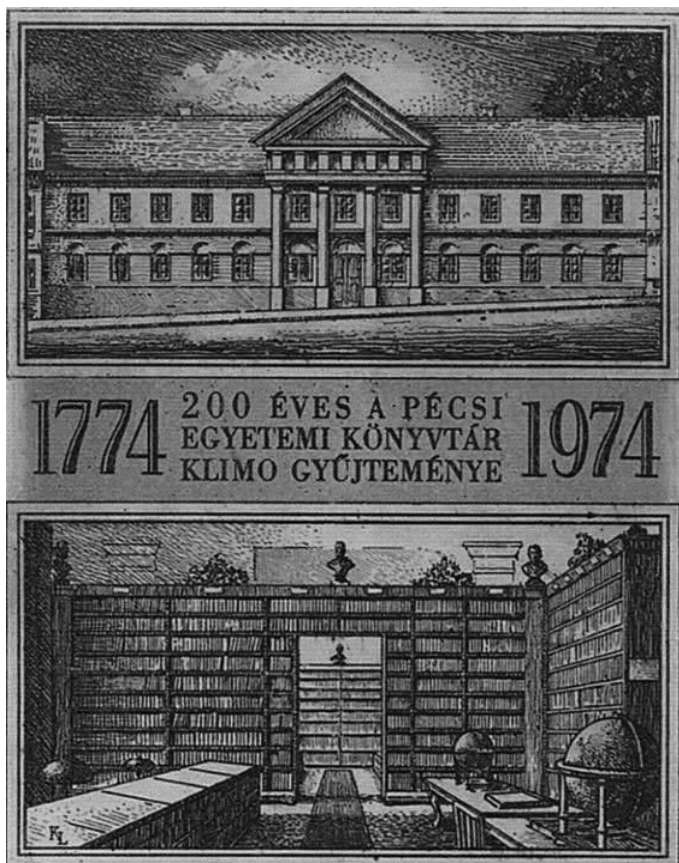
dott a könyvtár *ex libris* állománya. A hagyaték részletekbe menő, számos képpel illusztrált bemutatása olvasható Kornélia az OSZK blogján megjelent, *A 100 éve született könyvtáros, szerkesztő Gerő Gyula ex libris hagyatéka* című cikkében:

https://nemzeti-konyvtar.blog.hu/2025/02/13/a_100_eve_szuletett_konyvtaros_szerkeszto_gero_gyula_ex_libris_hagyateka.

EX LIBRISEK PÉCSETT

A Pécsi Tudományegyetem 2014-ben indította útjára a *Per Aspera ad Astra, a Pécsi Tudományegyetem művelődés- és egyetemstörténeti közleményei* című online periodikát, amely a PTE tudományos műhelyeiben folyó kutatómunka bemutatása mellett publikációs lehetőséget kínál a társadalom-, tudomány-, oktatás-, nevelés- és művelődéstörténeti eredményeket feltáró oktatóknak, kutatóknak is. Az évente kétszer megjelenő folyóirat 2025/1. számában Vasné dr. Tóth Kornélia művelődéstörténész mélyen feltáró tanulmánya olvasható *A heraldikus ex librisek üzenete. Berényi Zsigmond és Klimó György püspökök könyvjegyei a Klimó Könyvtárban* címmel. Klimó György – és elődje, Berényi Zsigmond – nyomtatott és kéziratos könyveiben fellelhető ex libriseit tárgyalja részletesen a lábjegyzetelt írás, számos új kutatási eredményt is felmutatva, ezáltal kitágítva az eddigi exlibrisológiai kutatásokat.

Kékesi László, C3, 83x67 mm, 1974

MAGYAR FOTOGRÁFIA NAPJA

-PHOTO-DIMENY-

Gácsi Mihály, X3, 80x85 mm

2003 óta számunkra fontos évforduló és ünnep augusztus 29-e. 1840-ben Magyarországon ezen a napon készült az első fénykép nyilvános eseményen, – vagy ahogy akkoriban nevezték dagerrotípia – ennek évfordulójára emlékezünk. A forrásmunkák arról számolnak be, hogy ezen a napon, a Magyar Tudós Társaság 11. nagygűlésén Vállas Antal (Pest, 1809. május 18. – New Orleans /Louisiana/ 1869. július 20.) az akadémia rendes tagja egy általa készített képet mutatott be a társaság többi tagjának, mely a Dunát és a Várat ábrázolta. Vállas Antal ezzel azt akarta bizonyítani, hogy birtokában van a fényképezés tudásának, így képes élethű képet alkotni a minket körülvevő világról a fény felhasználásával. Az első rögzített kép hivatalosan Joseph Nicéphore Niépce alkotása, aki a saját párizsi otthonának ablakából készített fényképet a camera obscura segítségével, feltételezhetően 1826-ban, vagy 27-ben. Egy ilyen technológiával készült képet mutatott be 1940. augusztus 29-én Vállas Antal is, és ennek köszönhetően ünnepeljük ezen a napon a magyar fotográfia napját.

Rákóczy Ferenc, op. 78, X3, 62x110 mm, 1965

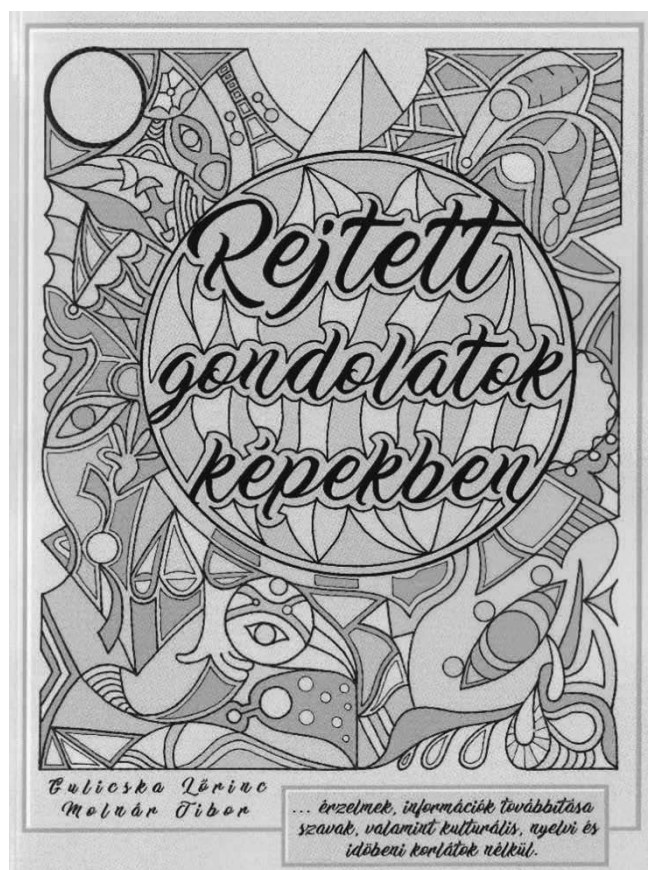
KÖNYVAJÁNLÓ

GULICSKA LŐRINC

1952-ben Cegléden született grafikus

Aki Gulicska Lőrinc (lásd Kisgrafika 2024/4, 24-27. oldal) alkotásait nézi, csodálatos és meglepő dolgokat láthat, és szabadjára engedheti a fantáziáját.

Rejtett gondolatok képekben

címmel Gulicska Lőrinc műveiből jelent meg mintegy száz grafikát, festményt tartalmazó könyv. Az alkotásokhoz barátja, Molnár Tibor fűzte hozzá gondolatait. A művész magánkiadása, a kiváló nyomdatechnikai megvalósításról a Printmágus gondoskodott.

DR. HORVÁTH HILDÁT díjazta az MMA

2025-ben a Magyar Művészeti Akadémia iparművészeti- és tervezőművészeti díját dr. Horváth Hilda művészet-történész, az MTA köztestületi tagja kapta. Méltó elismerése Hilda több mint 40 éves elkötelezett kutatói munkájának ez a kitüntetés. Hilda az Iparművészeti Múzeumnál eltöltött évtizedei alatt számos felejthetetlen kiállítást szervezett, számos könyvet írt, tudományos publikációi száma 200 fölötti. Hilda a XX. század eleji magyar művészettel, grafikával, könyvművészettel foglalkozik, valamint az Iparművészeti Múzeum és a gyűjteményeinek történetével, a műgyűjtéstörténettel és proveniencia-kutatással. Nagyon büszkék vagyunk, hogy a KBK tagjai között tudhatjuk őt! Szívvel gratulálunk és további publikációkban és könyvekben termékeny éveket kívánunk!

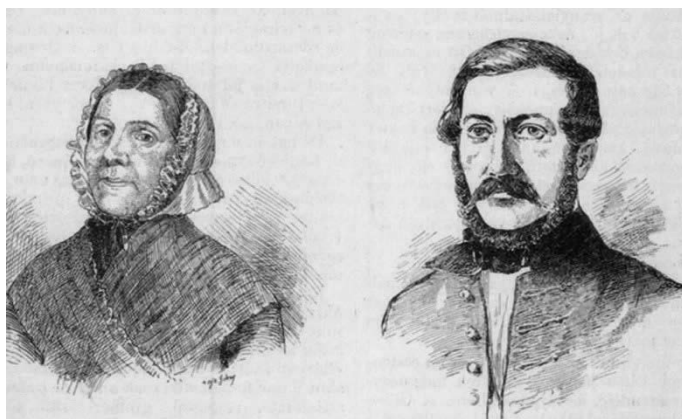
A Magyar Művészeti Akadémia tagozatai által adományozott 2025. évi díjak ünnepélyes átadása (Az alsó sorban jobbról az első dr. Horváth Hilda)

JÓKAI 200

tárlat a nagyváradi
Tibor Ernő Stúdió Galériában

Időszaki csoportos tárlatot tekinthet meg Jókai Mór születésének 200. évfordulója tiszteletére, aki Nagyváradon jár. Az alkotók a magyar romantika korának méltán legnépszerűbb és legismertebb alkotója és művészete köré szervezték kiállított munkáikat. A kiállításon **Balajti Károly, Nyitrai Károly, Popon Krisztina, Bányai Szabados Katalin, Vassy Erzsébet, Treier Erzsébet, Mierluțiu Emilia, Barbici Éva, Marian Noémi, Lantos Enikő, Csathó Töhötöm, Rob Ibolya, Csordás-Piski Ibolya, Gheorghe Pal, Czentye Andrea, Márton Katalin, Újlaki Ildikó, Gavrucza Tibor és Sass Tibor** alkotásai tekinthetők meg novemberben.

Jókai Mór rajza édesanyjáról és testvéréről

Rajzolni, festeni a révkomáromi Királyi Rajz Oskolában tanult Orbán Gábor tanítványaként 1837-40 között. Kecskeméti jurátus korában (1842-44.) már ő tanította diáktársainak a rajzolást, festést. Már komáromi iskolás korában a családtagjain kívül is a város jeles személyeiről portrét készített. Kedvtelésből később is rajzolt, festett; utazásain sok emlékeztető rajzot készített, amelyeket azután az írás közben fölhasznált. Festményei, rajzai jó része elveszett, néhányat őriz a Petőfi Irodalmi Múzeum.

Az ex libris nem csak szórakoztat, de bővíti is tudásunkat

Mindenhol az olvasásra a könyvek szeretetére bízatom a környezetemben élőket – hiszen olvasni, beszélgetni jó, s ami érték a könyvek-ből, verses-kötetektől meríthető – azt nem helyettesítheti semmi más! Az ex librisek nézegetése is arra sarkall, hogy olvassak a látottakról:

BÁLINT FERENC

Erdély, Kolos megye, Bánffyhunad, 1960. február

C3/color, 90x50 mm, 2009

Az első török nyomdát Konstantinápolyban, a magyar származású Ibrahim Müteferrika (Kolozsvár, kb. 1674 – kb. 1745.) nyitotta meg 1727-ben. A református papnak készülő fiatalember 1693-1694 körül, 18 éves korában egy török csapat fogságába esett, akik eladták az isztambuli rabszolgapiacon. A fogságban megtanult törökül, arabul és perzsául. Szabadulása után felvette az Ibrahim nevet. Papi pályára készült és a könyvnyomtatásban is gyakorlatot szerzett. Ibrahim pasa 1717-ben müteferrikává nevezte ki. A müteferrika eredetileg egy hivatali tisztséget jelentett. Ez a személy a szultán díszkíséretére rendelt testőrgárda tagja volt. 1717 után Nándorfehérvárra került, ahol II. Rákóczi Ferenc menekülő csapatai gyülekeztek. Majd a porta megbízásából Bécsben folytatott tárgyalásokat Savoyai Jenő herceggel. Ő volt a fejedelem török tolmácsa és titkára, annak törökországi bujdosása alatt 1718-tól egészen II. Rákóczi Ferenc 1735-ben bekövetkezett haláláig.

KÓHEGYI GYULA

Pestszentlőrinc, 1933. szeptember 13.

op. 213, X2, 100x76 mm, 2013

ÁRPÁD-HÁZI SZENT KINGA. (1234. március 5., Esztergom – 1292. július 24., Ószandec, Lengyelország.) Árpád-házi királylány, magyar szent. IV. Béla király és Laszkarisz Mária magyar királyné lánya. Szent Margit és Boldog Jolán nővére, V. István magyar király és Béla magyar királyi herceg testvére. Lengyelország és Litvánia védőszentje. Gyönyörű példáját adta az áldozatos Isten- és emberszeretnek feleségként és királynőként egyaránt. A sajátjaként szerette második hazáját, Lengyelországot és annak népét. Királynőként szerették és tisztelték. II. János Pál pápa 1999. június 16-án iktatta a szentek sorába.

ÜRMÖS PÉTER

Pápa, 1956. május 24.

X1, 75x54 mm

MOLNÁR C. PÁL (Battonya, 1894. április 28. – Budapest, 1981. július 11.) festő- és grafikusművész. Az újklasszicizmus, azaz az úgynevezett „római iskola” legjelentősebb képviselője. Azok közé a festőművészek közé tartozott, akik minden életszakaszukban önarcképet festenek magukról. Grafikus pályájának csúcstét Edmond Rostand *Cyrano de Bergerac* című színművéhez készített illusztrációi jelentik. Festészetében kiemelt helyet kapott a női szépség ábrázolása. A nőben az emberi lét titkainak hordozóját látta. Számára az „örök nő” a beteljesült boldogság jelképe volt. Egyszer megkérdezték tőle, hogyan lehetséges, hogy vallásos ember léte ennyi aktot fest, mire azt válaszolta, hogy a művész, amikor aktot fest, akkor is imádkozik: dicsőíti a Teremtőt az élet és a forma szépségeért. Sokszor hangoztatta, hogy a Teremtő két legszebb alkotása a női test és a ló. Olyan művész volt, akinek alkotásai legfontosabb jellemzője a pozitív kisugárzás, az öröm, a harmónia, mely egész életművét áthatja. Ars poetikája: „Foglalkozásom és hivatásom olyan, amilyent a sors csak kivételezetteknek nyújt, kivételes órákban. Megadatott, hogy művész lehessen, akinek mestersége szenvedélyből és játékból tevődik össze. Hálás, boldog és megelégedett vagyok, ha szabad festenem, mert festeni jó.”

O. A. SCHARGIN

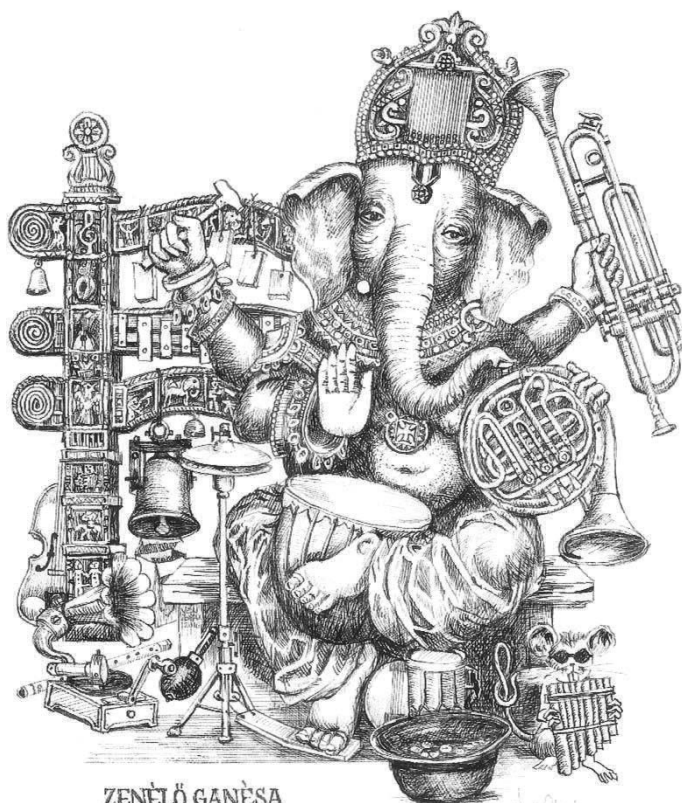

O. A. Schargin, X2, 56x76 mm, 1974

Münchhausen Károly Frigyes Jeromos a legendás hírbáró, mesék, könyvek és filmek világszerte ismert hőse, akinek alakja köré kitalált történetek szövődtek, nem csupán az író képzeletének szülötte, hanem valóban élt, létezett. (Bodenwerdwn 1720. máj. 11 – 1797. febr. 22.) Egy csodálatos ember volt, aki sok-sok kalandot élt át. Barátai el-eljárógattak vendégszerető házába, borát iszogatták, birtokán vadásztak, és hallgatták harsány történeteit. Dús képzelőerővel megáldott ember volt, vén obbitos, aki csúfondáros szavaival ostorozni tudott. Olyan meggyőzően mesélt, hogy egyik-másik kalandról még az is elképzelhető, hogy igaz volt. A történetek alapján több nagysikerű film is készült. Magyarországon 1981-ben mutatták be a mozikban. Hazánkban 1864-ben jelent meg először könyv *Münchhausen báró kalandjai* címmel, Lauka Gábor fordításában.

VÉN ZOLTÁN

Pestszenterzsébet, 1941. augusztus 14.

ZENELŐ GANÉSA

C2, 190x160 mm

GANÉSA a hinduizmus elefántfejű, embertestű istensége. Ábrázolása Indiában és Nepálban mindenhol fellelhető, szinte mindegyik hindu szekta rendkívül tiszteli, az iránta megnyilvánuló áhítat a dzsaináknak és a buddhistáknak köszönhetően Indián túl is elterjedt. A vállalkozások isteneként ő az, aki elhárít minden akadályt egy induló üzlet, utazás, próbálkozás előtt, mivel a *Kezdetek* és az *Akadályok Urának* tartják. A tudományok és művészetek védnöke, valamint az értelem és a bölcsesség istene. A monda szerint ő jegyezte le a Mahábháratát, olyan lelkesen, hogy az írás hevében még egyik agyarát is letörte, hogy azt íróeszköznek használja. Elefántfejének története több változatban ismert. Az egyik szerint Párvati akkor szülte Ganésát, amikor férje, Siva távol volt, így a fiú nem ismerte az apját. Egy alkalommal, amikor Párvati fürdött, Ganésa őrködött. Ekkor érkezett meg Siva, és Párvatihoz akart menni, de Ganésa (mivel nem ismerte fel az apját) ezt nem engedte meg. Siva haragra gerjedt és levágta Ganésa fejét. Amikor rájött, hogy a saját fiát ölte meg, fogadalmat tett, hogy az első állat fejét rakja fia testére, és ez egy elefánt volt.

Összeállította: Stokinger József

A sorozat folytatásához várjuk a grafikus- és gyűjtőtársaink javaslatait a stokinger.jozsef@gmail.com címre.

STOKINGER JÓZSEF

Esténként leveszek könyvespolcomról egy verseskötetet, szép-irodalmat vagy a *Vár irodalmi és művészeti folyóirat* aktuális számát. Polcaimon vannak mindenféle ex librisek, ezek számomra feldobják a könyvessarkot. A napokban Drahos István kis mappája akadt kezembe, mely 1963-ban a művész kiadásában jelent meg *Kedvenc művészeim* címmel.

A stílusutánzás és stílusparódia irodalmunkban nem ritka jelenség: elég ha Karinthy Frigyes *Így írtok ti* című könyvére vagy Márai Sándor *Szinbád hazamegy* című regényére gondolunk. A grafikában már ritkábban találkozunk vele. Drahos István kitűnően vizsgázott. A kis könyvecske ritka, maradéktalan bibliofil öröm.

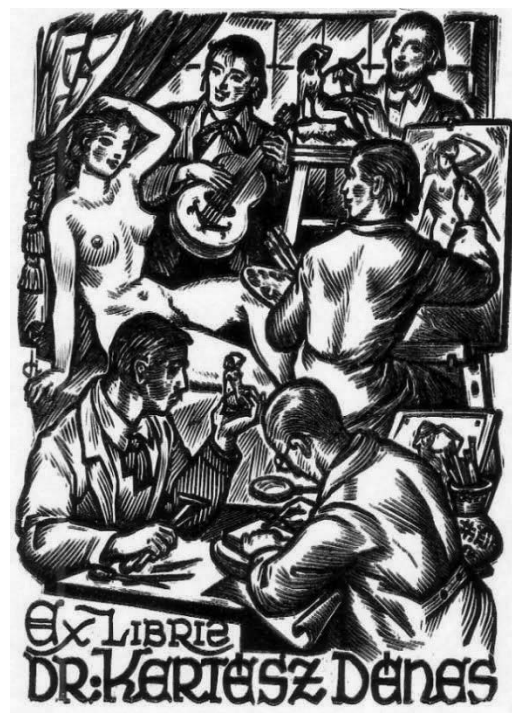
Drahos István, op. 273, X2, 50x30 mm, 1959

Drahos István, op. 328, X2, 72x52 mm, 1960

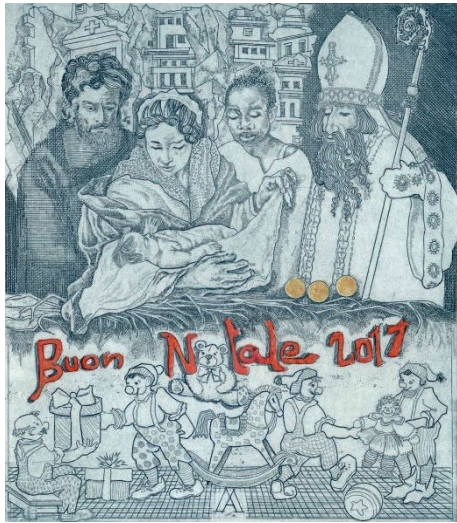
Drahos István, op. 100, X2, 120x95 mm, 1941

Drahos István, op. 464, X2, 84x60 mm, 1962

Drahos István (Budapest, 1895. december 14. – Szentés, 1968. május 12.) művészeti tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Főiskolán végezte, ahol Helbing Ferenc volt a mestere. 1924-ben akvarellsorozatot készített Budapest egyházi műemlékeiről, majd 1933-tól Szentésen volt rajztanár. Műveivel gyakran szerepelt grafikái és ex libris kiállításokon, de emellett bélyegeket is tervezett. (Örömmel olvastam, hogy édesapja nyomdász volt.)

KBK MIKULÁS

Antonacci, Marianna
C3, 123x108 mm, 2016

SZENT MIKLÓS a kisázsiai Myra szent püspöke, a keleti egyház máig legtiszteltebb szentje. A legenda szerint, egy éjjel három szegény lány ablakába, három zacskó aranyat tett, hogy megszabadítsa őket a szegénységtől, és tisztességesen férjhez mehessenek. Mikor a harmadik lány ablakától osont el az éjszaka közepén, meghallották a mocorgást, kinéztek, de már csak egy piros ruhás alakot láttak elsietni a hóesésben. Innen ered az a szokás, hogy a gyerekek szépen kitisztított cipőjüket az ablakba állítják ajándék reményében. Szerencsére az ajándékozás kedves hagyománya, és Szent Miklós emléke megmaradt.

Bánsági (Prokker) András
op. 221, X6, 93x86 mm, 1985

SZENT MIKLÓS AJÁNDÉKOT OSZT
Szűr-Szabó József
P1, 105x81 mm, 1942

Suttog a fenyves, zöld erdő,
Télapó is már eljő.
Csendül a fűge száncsengő,
Véget ér az esztendő.
Tél szele hóval, faggal jó,
Elkel most a nagykendő.
Libben a tarka nagykendő,
Húzza – rázza hús szellő.
Suttog a fenyves, zöld erdő
Rászítál a hófelhő.
Végire jár az esztendő,
Cseng a fűge száncsengő

Weöres Sándor

Costante Costantini
120x85 mm, 1997

Egykori otthonunkba,
a Fészek Művészklubbeli
KBK mikulás estekre
készült metszetek

Bánsági (Prokker) András
op. 98, X3, 85x75 mm

Bánsági (Prokker) András
op. 138, X3, 85x75 mm, 1983

Bánsági (Prokker) András
op. 170, X3, 90x60 mm, 1984

Fery Antal
op. 1513, X2, 100x70 mm, 1981

**ÁLDOTT, BÉKÉS,
SZERETETBEN GAZDAG
KARÁCSONYT
ÉS BOLDOG ÚJ ÉVET
KIVÁNUNK**

**Kisgraffika
Barátok
Köre**

Kőhegyi Gyula
op. 51, X3, 106x45 mm, 1969

Stettner Béla, op. 285, X3/2, 100x50 mm

Petry Béla Albert, 130x85 mm, 1984

Sós Zsigmond, X2, 87x54 mm, 1981

Józsa János, X2, 103x70 mm, 1975

Drahos István
op. 294, X2, 84x55 mm, 1959

Kékesi László
op. 225, X3, 75x47 mm, 1989